

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 16 (6974-6975)
1999 йил 20 апрель, сешанба

Сотувда эркин
нархда

«МУЎЖИЗАЛАР МАЙДОНИ»

Бизнинг мактабимизда мактабдан ташқари ишларга алоҳида эътибор берилади. Куни кеча «Муъжизалар майдони» ўйини ўтказилди. Бу ўйинда ҳар бир синфдан биттадан ўқувчи қатнашди. Унда ҳар хил фанларга тегишли бўлган сўзларни топиш ўқувчиларнинг фикрлаш доирасини янада кенгайтирди. Биз ҳам бу ўйинда иштирок этдик. Гарчи ғолиб бўлмасак-да, ўзимизга те-

гишли ҳулосалар чиқариб олдик. Демак, бизнинг билимимиз ҳозиргидан ҳам кучлироқ бўлиши керак экан. Биз яна синфимиздан бир ўқувчи танлаб шу ўйинга пухта тайёргарлик кўрмоқдамиз. Ахир айтишади-ку, йиқилган курашга тўймас, деб.

Наргиза ҲАМРОЕВА,
Бухоро вилояти, Гиждувон туманидаги 29-ўрта мактабнинг 10-«А» синф ўқувчиси.

РЕЙТИНГ ОЙНАСИ

Ҳозирги кунда республикаимизнинг барча мактаб ва лицейларида рейтинг усулида ишлар олиб борилапти.

Бизнинг мактабда ҳам худди шу усул қўлланилапти. Балл системаси жорий қилингандан сўнг мактабимиз ўқувчиларининг кўпчилиги ўқишга қизиқиши ортди. Шу сабабли барча синфларда синф раҳбарлари томонидан «Рейтинг ойнаси» номли деворий газета чиқарилапти. Деворий газетада синф ўқувчиларининг исм-фамилия-

си, ҳар чоракдаги чораклик баҳоси, жами тўплаган бали ёзилади. Бундан таъсирланган ўқувчилар юқори ўринга эга бўлиш мақсадида барча фанлардан мавзуларни пухта ўзлаштиряптилар.

Демак, ҳаётда бўладиган ҳар бир янгилик исиз қолмайди. Бунга фақат умид кўзи билан қараш ва интилиш биз ёшларга боғлиқ.

Дилдора ТЕМИРОВА,
Бухоро вилояти,
Гиждувон туманидаги
6-умумтаълим мактабнинг 7-«А»
синф ўқувчиси.

КУМУШНИ ЯХШИ КЎРАДИГАН ҚИЗ

Сухбатдошим Нигора Мухаммедова. Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур туманига қарашли 82-ўрта мактабнинг 6-синф ўқувчиси. Нигора яқинда туман халқ таълими бўлими ташаббуси билан ўтказилган мактаблараро «Наврўз маликаси» кўрик-танлови ғолибаси бўлди.

— **Нигора, ғолибалик сенга қувонч, гурур, совға ва табриklar ҳадя этди. Яна шу танловдан ўзингга нима олдим, деб ўйлаяпсан?**

— Қариндош-уруғларимиз, қўшнилариимиз, адам, опамнинг дўстлари кўнғироқ қилиб опамларни табриклашди. «Нигора таланти экан», дейишди. Опам билан адамга кўп яхши гап олиб бердим. Шунга росаям сўндим. Акмал акам ҳам энди менга бошқачароқ муомала қилса керак.

— **Аканг билан жанжаллашиб турасизларми?**

— Ака-сингилчиликда бўлади-да, ўзлари жудаям яхшилар.

— **«Акам бор, менга ҳар кимнинг ҳам ҳадди сиғиб, гап айтмайди», деб хотиржам юрасанми, ахир? Акангнинг ҳимоячилигини ҳис қиласанми?**

— Албатта.

— **Ўйда қандай иш билан кўпроқ банд бўласан?**

— Азаматчани боқаман. У менинг бир яшаргина укажоним.

— **Тўполон қилса қанақа овутасан?**

— Конфет, шоколад бераман.

— **Яхшиси шеър, эртак айтиб бер.**

— Тушунмайди-ку.

— **Тушунади, тушунади.**

Ҳадеб конфет берсанг ширинхўр бўлиб кетади. Яна нималарни яхши кўрасан?

— Тиқишни, ширинликлар пиширишни, Кумуш Раззоқованинг ашулаларини эшитишни, шеър ўқишни, айтаверсам, кўп.

— **Нигора, яқин дугоналаринг борми?**

— Ҳа, Саодат, Заҳро.

— **Улар билан нима ҳақида гапиришасизлар?**

— Телевизордаги кўрсатувлар, кинолар, китоблар ҳақида.

— **Синфдошларингизни муҳокама қиласизларми? Қанақа одатни ёқтирмайсизлар?**

— Чақма-чақарларни, палла-партишларни.

— **Нигора, яна танлов бўлса, қатнашасанми?**

— Таклиф қилишса, қатнашаман.

— **Чарчаб қолмайсанми?**

— Йўқ, чарчасам ҳам яхши экан. Доим ниманидир ўйлаб юрасан. Тайёрланасан. Ҳаёт қизиқроқ шунда.

Қутлибека РАҲИМБОЕВА
сухбатлашди.

ОДОБ УЛАШМОҚ

Ҳалил билан Комил эшик олдида қум ўйнаб ўтиришарди. Уларнинг олдида ўрта яшар бир киши ўтиб қолди. Бирдан Комилнинг эсига дадасининг айтган гапи тушиб қолди ва шу заҳоти:

— Ассалому алайкум, — деб ўрнидан турди.

— Кўп яша ўғлим, кўп яша. Жуда одобли бола экансан, отанга раҳмат, — деди амаки ва Ҳалилга ҳам қараб бошини қимирлатиб қўйди.

— Ана, кўрдингми, мен одобли боламан, — деди хурсанд бўлиб Комил. — Менга раҳмат дедилар. Сенга эса ҳеч нарсга демас дилар.

— Бекорни айтибсан, — деди Ҳалил, — улар бошларини қимирлатиб менга ҳам раҳмат дедилар, — деди ва узокдан келаётган бир хола учун биринчи бўлиб салом беришга тараддулланди.

Болалар, Сизнингча одобни Ҳалил ва Комилга қим улашди?

Ситора ЖўРАЕВА,
Бухоро вилояти, Когон туманидаги
11-ўрта мактабнинг 8-синф ўқувчиси.

КИТОБИМ — ОФТОБИМ

Салом «Тонг юлдузи»! Сенинг 1999 йил 23 феврал сониди муҳокама учун Феруза Одилованинг «Китобим-офтобим» номли мақоласи эълон қилинган эди. Шу мақола менда катта қизиқиш уйғотди.

Бизнинг мактабда 1999 йил китоб савдо дўкони очил-

ди. Лекин бу ерда бадий китоблар сотилмайди. Аксига олиб, кутубхона номи бору, лекин ҳеч қим обуна эмас, ахир кутубхона очик турса обуна бўлишади-да! Шу йил ёзги таътилда, бўш вақтларимда бадий китоблар ўқидим. Мен бу китобларни колхоз кутубхонасига обуна бўлиб ўқидим. Ана шу ўқиган китобларимдан кўпгина таассуротлар олдим. Ма-

салан: Зарбуви Султонованинг «Нафрат» романидан анча мулойимликни ўргандим. Чунки, мен сингилларимни анчагина урушар эдим-да!

Рухсора ШОДМОНОВА,
Бухоро вилояти, Гиждувон туманидаги 49-ўрта мактабнинг 7-«В» синф ўқувчиси.

Кутубхонамиз туман марказида жойлашган. Мактабимиз ҳам унга яқин ерда. Бу нурхона шинам ва ихчам. Ўзимизни қизиқтирган китобларни олиб ўқиб турамыз. Бу ишда бизга кутубхоначи опамиз Раъно опа Йўлдошева яқиндан ёрдам бердилар. Аммо... кутубхонадаги деярли барча китобларни ўқиб бўлганмиз, десам адашмаймиз.

Ўқитувчиларимизнинг айтишича биз болаларбоп жуда кўп бадий китоблар нашр қилинган экан. Маблағ етишмаслиги

туфайли бизнинг кутубхонамизга етиб келмас экан. Қани энди катталар ҳам бизнинг кутубхонамизга бир назар солишга вақт топсалар эди. Биз — ўқишга чанқоқ ўқувчилар китобсевар авлод фарзандлари — жуда миннатдор бўлар эдик.

Зулхумор НУРМАТОВА,
Моҳира РЕЖАББОВЕВА,
Андижон вилояти,
Балиқчи туманидаги
50-мактабнинг 7-«А» синф ўқувчилари.

Чарчаб ишдан қайтар эканман, ўғилчамнинг жажжигина қўлчаларига латта ушлаб, стол-студдаги чангларни иштиёқ билан артаётганлигини кўриб, очиги ҳайрон қолдим. Бу ҳайронлик аралаш хурсандлигимдан бор чарчоғим ҳам, бир зумда тарқалиб кетгандек бўлди гўё.

Дераза ойналарини аввал ҳўл латта, сўнг қуруқ қоғоз билан ялтиратиб артаётган ўғлимдан эркалаб сўрайман:

— **Ҳабибулло, қаердан офтоб чикди ўғлим, сен ўзингнинг туфлинг даги чангни артишга эринадиган бола эдингку?**

— Нима қипти? — дея қатъият билан жа-

ни кўриб қолсак салом беришни ҳам ўртоқларимиз билан уришмасдан доимо иноқ-аҳил бўлиб юришни ҳам. «Ойчи, ойи, — бидирлаб изоҳ бера бошлади ўғлим, бизчи ҳаммамиз ҳам бир одамнинг. Одам Ато ва Момо ҳавонинг болалари эканмиз-а, фақат яшаш жойимизнинг табиати ҳар хил бўлганлиги учунгина кўринишимиз ҳам ҳар хил экан холос, шунинг учун ҳам бир-биримиз билан урушиб, жанжаллашиб қоладиган бўлсак катта гуноҳ бўлар экан. Яначи, бўш вақтларимизда доим ҳунар ўрганишимиз керак экан, шунда ҳамиша бой ва тўқ яшар эканмиз. Ойи, Мунаввар опам бизга роса кўп-кўп нарсаларни ўргатиб ва тушун-

Оналар ёзади

Ўзимнинг дил эхтиромимни, самимий миннатдорчилигимни газета саҳифалари орқали билдиришга жазм қилганим, гўзал инсон, фидойи муаллима Мунаввар опа Исроилова Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов туманидаги, Ботир Зокиров номли 46-ўрта мактабда мана қарийиб ўн беш йилдирки, бошланғич синф муаллимаси бўлиб, кичкинтой ва бегубор юракларнинг илк бор қалб кўзларини очиб, катта ҳаётга тайёрлаб келмоқдалар. Айни пайтда эса ўғлим Ҳабибулло Ҳамидуллаев ўқиётган 2-«А» синфга синф раҳбарлик қилиш билан бирга,

ЮРАККА ЭЛТУВЧИ ЙЎЛ

воб қайтарди ўғлим: — Мунаввар опам айтдиларки, ойиларимизга уй ишларида қарашиш хоҳ ўғил, хоҳ қиз бола бўлмайлик, барибир ҳамамизнинг бажаришимиз шарт бўлган вазифамиз ва бурчимиз экан. Бўлмаса биз ҳам эртага улгайиб болачақали бўлсак, ўшанда болаларимиз ҳам ҳудди ўзимизга ўхшаган қулоқсиз ва ёмон бўлиб, бизга ҳам биз ота-оналаримизга азоб бергандек керак бўлса ундан ҳам ёмонроқ азоблар берар экан. Қаранг-а, ойи дунёда ҳамма нарсаси кимга нима ёмонлик қилган бўлсангиз ҳаммаси ўзингизга икки баробар бўлиб қайтиб келар экан-а? Шунинг учун ҳам Мунаввар опам айтдиларки, ҳамиша ҳаммага яхшилик қилиш керак экан. Ҳатто бировни кўчанинг у томонидан бу томонига ўтказиб қўйсангиз ҳам яхшилик қилган бўлар экансиз. Агар биз яхши бола бўладиган бўлсак бизнинг болаларимиз эса ўзимиздан ҳам яхшироқ бўлиб бизни хурсанд қилар экан. Агарда бунинг тескарисини қилиб ойи — адаларимизни ҳафа қиладиган бўлсак, биздан ҳеч қачон яхши одам чиқмас экан.

Кўзлари пирпираб-пирпираб саволимга мен кутмаган тарзда жавоб берган ўғилчамнинг содда қатъият билан нигоҳлари жовдираб туриши кўнглимнинг туб-тублари ичра ётган пинҳон меҳрларини шу қадар қаттиқ уйғотиб юбордики, фақат уни ҳижолат қилиб қўймаслик ва талтайтирмаслик учунгина ўзимни тутдим.

— **Мунаввар опанг яна нималарни ўртатди, ўғлим?**

— Ҳамма нарсани: кўчада ўзимиздан катталар-

тириб бердилар. Айтаверсам ҳаммасини эшитиб бўлгунингизга эрталаб бўлиб қолади, лекин ўша айтганларининг ҳаммасига амал қиладиган бўлсак эртага катта бўлганимиздачи, ҳаммадан зўр, ҳаммадан яхши одам бўлар эканмиз. Айтмоқчи, эсингиздан чиқмасин ойи, сешанба кuni дарсдан кейин ота-оналар йиғилиши бўлар экан, борасиз-а?

— Ишдан, улгуролсам, албатта бораман, ўғлим.

— Ойи улгуролсам эмас, ишга бормасангиз ҳам, йиғилишга борасиз. Бўлмаса Мунаввар опам ҳафа бўлиб қоладилар. Агар сиз йиғилишга бормасангиз мен бундан кейин мактабга ҳеч ҳам бормаيمان.

Эртаси кuni эрталаб ўғлим, йиғилишга албатта боришим шарт ва зарур эканлигини, агар бормайдиган бўлсам Мунаввар опанинг ҳафа бўлиб қолишларини қайта-қайта таъкидлаб, менинг албатта бориш ҳақидаги ваъдамни қайта-қайта олгачина, хотиржам ва хурсанд бўлиб, мактабига чопқилаб кетди.

Дунёда боланинг кўнглидан кўра сезгирроқ нарсаси йўқ дейдилар. Чунки боланинг кўнгли мусавффо ва тиниқ бўлиб, ҳатто кўрсатилаётган ботиний қаҳр ва меҳрнинг суврати ҳам унда дарҳол қандай бўлса шундайлигича ўз аксини топа қолади. Ҳали мурғак ва рангин тасаввур дунёсига рангсиз соялар тушиб улгурмаган жажжи ўғилчамнинг қалбида ҳозирданок қатъиятни, бир сўзлиликини, одамнинг кўнглини аяшни, қатъий шакллантираётган Мунаввар опани ич-ичимдан меҳр билан яхши кўриб ардоқлаб кетдим. Донолар бекорга: «Устоз отангдан улуг», — демаган эканлар, чунки шогирднинг келажагида устознинг улкан таъсири ётишини мен эндигина тўла англаб кетган эдим.

жажжи болаларнинг кичик қалбида, ўзларининг меҳр тўла рангин ва ёруғ суратларини ҳар бир лаҳза, ҳар бир кун сайин улканлаштириб бормоқдалар. Ўғлимнинг олдида ўйнагани чиққан ўртоқлари Бобир, Олимжон, Нусрат, Лобар ва Дилнозаларнинг кундаликларини варақлайман: ҳамма баҳолар деярли бешдан иборат. Уй вазифаларини берилиб тиштирноқлари билан тайёрлашларини кўриб эса бир қувончимга, ўн қувонч қўшилади. Мунаввар опаларини ҳафа қилиб қўймаслик, кўнглини қолдирмаслик, яъни устознинг назаридан қолмаслик учун болакайларнинг тиришишларини кузатиб туриб, кўнглимдан шундай фикрлар кечди. Демак дунёда тўполончи ва ёмон боланинг ўзи йўқ экан. Болам тўполончи, қулоқсиз, гап уқмас чикди», — дея нолишларимиз бекор, жаврашларимизу, шикоятларимиз бекор.

Ҳамма гап унинг, яъни боланинг нозик қалбига йўл топиб бора олишда экан, холос. Демак шундай экан дунёда ёмон одамнинг ҳам ўзи йўқ, фақат бизнинг ўзимизгина ўша ёмон деб ном қўйиб олган одамимизнинг қалбига йўл топа олмаганмиз холос. Юракка, қалбга элтувчи йўл эса фақат меҳрдан бошланиб, меҳрдагина тугайди. Ва бу меҳрманд йўлларни эса фақат ва фақатгина Меҳр билан босиб ўтмоқ керакдир. Юракка элтувчи йўл бу меҳр йўлидир.

Мен Мунаввар опа Исроиловага бу меҳр йўлларида, бу самимият йўлларида фақат ва фақат фидойилик ҳамроҳ бўлишини талаб қолам.

Наргиза АБДУЛЛАЕВА.

Ассалому-алайкум қадрли «Тонг юлдузи»! Мен Гиждувон шаҳрида яшайман. Бизнинг шаҳримизда ҳунармандлар жуда кўп. Мен ҳам ҳунарманд бўлишни жуда-жуда истайман. Раҳматлик онажоним зардўз

Бизнинг Гиждувонимиз азалдан ҳунармандлар юрти бўлганлиги учун ҳамма хонадонларда ҳеч бўлмаса биттадан ҳунарманд ишлаб ўзининг меҳнат намуналарини бозорга олиб чиқади. Мана яқинда

эдилар. Лекин бевақт ўлим у кишини мендан жуда эрта жудо қилди. Мен жудаям кичкина бўлганлигим учун у кишидан зардўзлик сирларини яхши ўргана олмаган эдим. Лекин дадамлар оиймнинг бу бебаҳо ҳунарларини жуда яхши ўрганганлари учун бугунги кунда энг яхши зардўзлардан бири ҳисобланадилар. Шаҳримиздаги энг зўр зардўзлардан бирилар десам ҳам хато бўлмайди. Яқинда оиламиз яна қайтадан тикланди. Энди менинг ҳам ойижоним борлар. Ситора синглим иккаламиз биргаликда ўйнаймиз, зар кашталар тикамиз, ҳамма уй ишларини биргаликда аҳил-иноқ бўлиб ўйнаб кулиб бажарамиз. Хуллас бир-биримизга ёндош-елкадош бўлиб, ҳамиша оиймларнинг айтганларини қиламиз. Яқинда кичик синглим Дурдона тугилган кuni уиймизда катта байрам бўлиб кетди. Биз ҳаммамиз бу кунни байрам қилиб нишонладик, қувнадик, хурсанд бўлдик.

Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган ҳунармандлар фестивалида ҳам гиждувонлик ҳунарманд Алишер ака Нарзуллаевнинг ишлари энг зўр деб баҳоланиб, «Тико» автомоби билан мукофотландилар. Бу галаба биз гиждувонлик ҳунармандларни янада олга ишлашга, янги зафарларга илҳомлантирди. Мен бугун ана шу қўлга кирилган улкан галаба билан, ана шу галабага ўз ҳиссаларини қўшган фидойи ўқитувчиларимиз, Ярашева, Роза Олимова, Зебо Ҳотамова ва Хўжаи Жаҳоннинг қулоллар сулоласидан бўлган Алишер Нарзуллаевлар оиласини чин кўнглимдан табриклайман. Худо хоҳласа келажакда Мадина, Ситора, Дурдона Гиждувонда ягона зардўз бўлиб, ҳамманинг ҳавасини келтириб юришини орзу қилиб қолувчи, гиждувонлик зардўз мухлисинг,

Мадина ДАВРОНОВА,
Бухоро вилояти,
Гиждувон шаҳридаги
Тельман номли ўрта
мактаб ўқувчиси.

Биз эса «бўлмасам-чи, керак-да», деймиз. Мақоламининг ўқинг, нега кераклигини билиб оласиз. Лекин кўпчилик болалар ва ҳаттоки катта ёшдагилар ҳам ҳаттотлик нималигини яхши билмасалар керак... Бўлмаса, бутун дунё микёсида юқори баҳо — «Парвен рақам» унвони — санъатда янгилик яратганлар мақомини олиб қайтган ҳаттотларимиз билан ҳақли равишда фахрланардик. Ўзбекистонимизнинг дунёга чиқиб, уни ҳайратга солиб бу оламшумул овозидан ҳаммамиз беҳабар бўлардик...

Ҳўш, ҳаттотлик санъати нима дегани ўзи?

Ўзбекистонимизда қайтадан қад ростилаётган қадриятларимиздан бири — ҳаттотлик санъатини жаҳонга намойиш қилиш эди. Унутилиб бораётган бу санъатни китобат (китоб безатишда ишлатилмай) қўлланилмай қолинганлиги, лекин унинг ажойиб қирралари мавжуд эканлигини яна бир бор эслатишдан иборат эди.

Анжуман шу йилнинг 6-13 январь кунлари Покистоннинг Лоҳур шаҳрида бўлиб ўтди. Анжуманда вакил бўлиб мамлакатимиздан мен ва Ислон Муҳаммад иштирок этдик.

— **Унда қатнашган бошқа мамлакатларни ҳам санаб ўтсангиз?**

— Бажонидил. Ушбу анжуманда Англия, Туркия, Миср Араб Республикаси, Иордания, Хитой Халқ Республикаси ҳаттотлари қатнашдилар.

— **Анжуман ҳақидаги таассуротларингиз?**

— Биласизми, Собиржон, биз қаттиқ ҳаяжонда эдик: ахир дунёнинг манамадан деган давлатлари ичида Ўзбекистонимизнинг голиб чиқишини қутмаган эдик-да. Лекин, Аллоҳ бизга голибликни насиб этди — ҳамма қатнашчилар бу галабани бир овоздан тан олдилар. Улар бизга мустақил Ватанимизнинг бугунги кунини ҳақида кўплаб саволлар беришди.

— **Ҳаттотлик санъати ҳақида, аниқроғи — унинг тарихи ҳақида болалар жуда кам билишади. Шулар ҳақида тў...**

қўхна санъат панно ёки лавҳа орқали кўзланган мақсадни Қуръон хати ёрдамида ифода этиши билан кишилик дунёсини лол қолдириб келган. Бу эса, бугунги кунга келиб, Фарб мутахассислари ҳаттотлик санъатининг XXI асрда энг сара — етакчи санъат бўлиб қолади, деб башорат қилишларига олиб келди.

— **Демак, бу санъат турига бўлган қизиқишни болаларимизга ҳам «юктиришимиз» керак экан-да?**

Японияда экибане деган

ла -
роқ қилиб
сўзлаб берсангиз?

— Дарҳақиқат, ҳозирги ёшлар бу санъат ҳақида кам тушунчага эга бўлишлари мумкин. Сал бўлмаса эсдан чиқариб юборилаётган санъат тури эди-да бу.

Ҳаттотлик санъати барча санъат турлари ичида ўзига хос ва ўзига мос тарихга эга. Қуръон ёзуви билан амалга оширилган тимсоллар ҳазрати Алишер Навоий даврининг маълум ва машҳур ҳаттотлари ва мусаввирлари Музаҳҳиб ва Камолиддин Беҳзод ижодларида ҳам ярқ этиб кўзга ташланган. Мусаввирликда дизайн йўналишларининг барчасини (деворий безакларни) ўзида жамлаган бу

санъат бор. Унда қуруқ шохлардан, гуллардан кишини ўзига жалб этувчи асар яратилар. Дунё уларга тан берди. Нега энди уларнинг авлодаждодлари авайлаб-асраб келган бу санъат билан ҳақли равишда фахрланиб турган пайтларида биз неча асрлик санъатимизни болаларимизга ўргатмаслигимиз керак?! Урганиш, албатта керак.

Қадриятлар қадримиз

Бизнинг Япониядан кам еримиз йўқ!

— **Энди тушундим. Қанийди, нафис санъат билимгоҳида ва Республика ёш ижодкорлар Саройида шундай санъат бўйича машғулотлар ўтказилса!**

— Бу борада ҳозирча орзу қилиб турибмиз...

Ўйлайманки, мутасадди маҳкамалар ана шундай мўътабар ва улғу санъат турини ривожлантиришга ўзларининг ватанпарварлик улушларини қўшадилар. Ахир ҳол-ва деган билан оғиз чучи-майди-ку. Айтганимиз келсин — биз бу борада бор билимимизни уларга ўргатишга тайёрмиз...

... Мен Ҳабибулло ака билан хайрлашар эканман, ҳаёлимда қоғоз узра пишиллаб мустақил Ўзбекистонимизни оламга янада маълум ва машҳур қилувчи ҳаттотлик асарларини яратаётган болаларни кўз олдимга келтирдим: «Илоҳим, мен кўз олдимга келтирган эзгу ниятимга кўз тегмасин», дея энтикиб қўйдим»...

Собир ЖАББОРОВ, СУРАТДА: ҳаттотлик санъати намоёндалари ўзбекистонлик ҳаттотлар — Ислон Муҳаммад ва Ҳабибулло Солиҳ покистонлик дўстлар даврасида.

ОРЗУГА АЙБ ЙЎҚ

Орзулар, орзулар, орзулар... Энг ширин ҳаёл бу орзулар... Ҳар бир инсон дунёда ўз орзулари оғушида яшайди. Унга етишиш учун ҳаракат қилади, бор куч-ғайрати билан унга интилади. Ахир «Орзуга айб йўқ...»

Мен ҳам ёшлигимдан бирор касбни эгаллаб, юртим ривожига, унинг гуллаб-яшнашига ўз ҳиссамни қўшишни орзу қилиб қўйганман. Менинг севган касбим — ҳуқуқшунос бўлиш. Мен авало ҳақиқат устун бўлишини, оламга фақат адолат ҳоким бўлишини, яхшиларнинг, шу азиз

инсонларнинг ҳуқуқлари ҳеч қачон топталмаслигини истайман.

Баҳром ЖЎРАЕВ, Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов туманидаги 111-ўрта мактабнинг 5-«А» синф ўқувчиси.

БИЗНИНГ ҲАМ ОТАМИЗ БОР

Мактабдошимиз Меҳриноз Тўеваниннг ҳаяжони оламга сигмаяпти. Чунки у Президентимизга мактуб йўллаган эди. Ўз мактубига жавоб хати олди. Бундан биз ҳам ўзимизда йўқ хурсанд бўлдик. Юртбошимизнинг бизга берган эътиборлари, ишончлари, самимий тилаклари ҳаммамизни руҳлантириб юборди.

Одобли, аълочи, камгап Меҳриноз завқ-шавқ билан ўқишга берилиб кетди. «Ҳавас қилган ўсади», — дейдилар ўқитувчимиз. Сиз ҳам Меҳриноздан ўрнак олинг. Отам вафот этганларига бу йил тўрт йил

бўлди. Онам, мен, укам Суҳроб телевизорда Президентимизнинг «Ўзбекистондаги ҳар битта бола менинг болам», — деган гапларидан бошимиз узра отамиз — юртимиз посбони борлигини ҳис қилдик. Ҳатто ойи-жоним ҳам бу сўздан таъсирланиб, йиғлаб юбордилар.

Истардимки, осмонимиз ҳамиша мусавффо, юртимиз тинч бўлсин. Биз ёшларга катта ишонч, билдираётган юртбошимиз соғ-саломат бўлиб бошимизда соябон бўлиб юрсинлар.

Ситора ИНОЯТОВА, Бухоро шаҳридаги 23-мактабнинг 6 — «В» синф ўқувчиси.

ЁДГОРА ОПАМ ЎҚИСИН

Ассалому алайкум азиз сирдошим ва маслаҳатчим «Тонг юлдузи» газетаси! Мен сенинг доимий муҳлис-ларингдан бириман. Ҳатто дадамлар ҳам сени севиб ўқийдилар. Яқинда дадамнинг тоблари қочиб, ишламай уйда ётиб қолдилар. Ўзлари санъаткор бўлганлари учун ҳамма санъаткорларни яхши биладилар. Биз қадимий ва энг гўзал шаҳар Самарқанднинг Регистон майдони олдида яшаймиз. Бизнинг уйимизда Ботир Зокиров, Фаррух Зокировлар, ҳатто россиялик артистлар ҳам жуда кўп меҳмон бўлишган. Менга дадам жуда кўп артистлар ҳаёти ҳақида гапириб берар эканлар, Ёдгора Зиёмуҳаммедова ҳақида яхши билмасликларини, «Тонг юлдузи»даги суҳбатни ўқиб туриб айтдилар ва «Раҳмат шуларга, Ёдгора опамизни ёзибдилар», — дедилар. Телевизор экранларида ҳам Ёдгора опамизни жудаям кўргимиз келади.

Ёдгора опа, қандай қилиб бир умр ёш бўлиб қолгансиз? — деб сўрагимиз келади. — Сизга балки бойлик етарлидир. Балким соғлиқларингиз беҳад яхшидир? Оллоҳнинг назари тушган Ёдгора опа! Сизга чексиз қувонч ва боқий умр тилайман.

Азиз «Тонг юлдузи» газетам! Истақларимни севимли санъаткоримга етказ, деб

Лола МИРЗАЕВА, Самарқанд шаҳридаги 63-мактабнинг 7-синф ўқувчиси.

Ассалому алайкум «Тонг юлдузи». Биз оиламиз билан сенинг муҳлисингмиз. Мен ногирон бўлганлигим сабабли мактабда ўқимайман, лекин ўқиш, ёзишни биламан. Ва сенинг ҳар бир сонингни севиб ўқиб бораман. Яқинда чиққан саҳифаларининг биридаги Ёдгора Зиёмуҳаммедова билан бўлган суҳбатни ўқиб қолдим. Бу суҳбат менда жуда катта таассурот қолдирди. Мен ҳар гал оймимга «Ойи, Машина ролини ўйнаган актриса ким?» — дея савол беришни қанда қилмасдим, шунинг учун ҳам ойи-жоним: «Мана ўғлим сен сўраган «Машина» мана шу Ёдгора опанг бўлади», — дея газетани кўрсатдилар. Мен уни ўқиб журналист Нодира Мирзаевадан жуда хурсанд бўлдим. Ва, у кишига айтадиган сўзим бор эди. Ёдгора опадан бундан кейин ҳам газеталар саҳифаларида ҳамиша чиқиб туришлари, телевидение экранларидан туриб биз болажонларга ўзларининг биз севган ролларини ҳамиша ижро этиб беришлари, яъни биз болакай муҳлисларини асло унутмасликни, илтимос қилган бўлардим.

Қадрли «Тонг юлдузи»! Ёдгора опамга бизнинг ана шу илтимосларимизни етказишингизни кутиб қолувчи

Шерзод НИЗОМОВ, Бухоро вилояти, Гиждувон шаҳри.

Юрак хуружи бор беморлар учун эса энг ноёб шифо бу ўрик қайнатмасидир. Ҳар кун эрталаб ҳеч нарса емасдан оч қоринга ўрик шарбатининг қайнатмаси ёки дамламасини истеъмол қилишни канда қилмасалар нур устига аъло нур бўлади. Бавосир, ошқозон ичак, буйрак шиши ҳамда ўпка нафас йўлининг шамоллаши каби хасталиклар безовта қилаётган беморлар учун эса даволаниш йўли ниҳоятда оддий яъни улар ўша ўзимиз билган, боғларда ўсадиган шарбатлари дорихоналарда сотиладиган мойчечакнинг дамламасидан фойдаланишса, дарддан фориғ бўлишлари осон кечади.

Ухлалмаслик касалига чалинганлар учун эса пиёз билан дўст тутиниш маслаҳат берилади. Пиёзнинг сиқиб олинган суви ёки шарбатини ё бўлмаса ўзини истеъмол қилиш кишини тўғридан-тўғри уйку салтанати сари етаклайди.

Ас-

лида инсон қандай касалликка чалинмасин, уларни даволашда тўрт хил мева фаол қатнашади. Булар ўрик, тут, узум ва хурмодир. Уларни то дарддан бутунлай тузалмагунча ҳар куни озми-кўпми истеъмол қилиб туриш ниҳоятда фойдалидир. Бош оғриғи билан безовталанганлар, қовун пўчоғини бирпас пешоналарига қўйиб турса-

лар асаблари бир зумда тинчланади қолади.

Кадрли болалар! Агар сизда беҳосдан ич кетиш пайдо бўладиган бўлса ортиқча ташвишланманг, оддийгина жийда-ни энг, мабодо жийда тополмасангиз, ёнғоқнинг мағзи орасидаги юпка лаппакчаларини қайнатиб ичсангиз ҳам бўлади. Ҳаммаси рисоладагидай бўлиб чиroyингиз очилиб, яна чопқиллаб ўйнаб кетаверасиз. Аслида ҳамманинг ўзи-ўзига табиб, одил табиб 1001 хил дард бериб 1000 хил давони яратган, фақат 1001-КАСАЛЛИК бўлмиш ўлимнинггина давоси йўқ, холос. Шунинг учун инсон авваламбор ўзини эҳтиёт қилиши ва наботот дунёсининг хазиналаридан қай йўсинда фойдаланишни билмоғи лозим. Зеро, ҳар бир гиёҳнинг қатида маълум бир ҳикмат, илоҳийлик яширинган, Файласуф шоиримиз Шавкат Раҳмон бу илоҳийлик-

Дунёдаги энг бахтиёр одам соғлом одамдир. Ҳақиқатдан ҳам, энг буюк бахт ҳам, бойлик ҳам саломатликдир. Зеро, саломатлик тўқис бўлмас экан, ҳар қандай жаҳоҳиру хазина ҳам барибир татимайди. Наботот дунёсида эса саломатлигингизни тиклаш учун муҳим бўлган гиёҳлар, шифобахш доривор ўсимликлари мева-сабзавотлар талайгина. Дадаларингиз, ойиларингиз, бувижону бобожонларингиздан бирлари мабодо бу касалликлардан бири билан оғриган бўлсалар сиз уларга биз берган маслаҳатларни ўқиб ёрдамга шошилсангиз нур устига аъло нур бўларди. Аксарият ҳоллар-

беморлар ҳам, ҳар куни 2-3 коса арпа қайнатмасини ичиш билан бу дарддан буткул халос бўладилар, десак хато қилмаган бўламиз. Бунинг учун 1 кг арпани 3 л. сувда то 2 литр қолгунча қайнатилади. Ва сузги ёки докадан ўтказилиб совуған ҳолда истеъмол қилинади.

Ха -

лар, бу оғриқ уларни ортиқ безовта қилмай кўяди. Лекин кишининг қаҳратон кунларида анор гуллари кўрдан топиш мумкин деган савол туғилади. Бунинг ҳам чораси осон, анор гуллаган кунлари унинг остига тўкилган гули ва гул-

унинг қуруқ ўзини чайнасалар бу хижолатликдан батамом қутиладилар. Яна шуни ҳам таъкидлаб ўтмоқчи эдикки, қалам-

пирмунчок меъданинг фаолиятини яхшилабгина қолмай, кўзнинг кўриш қувватини ҳам оширади.

барг-чалар терилиб қуришиб олиб қўйилса

кифоя. Агар унинг ҳам иложи топишмаса, анорнинг ўзидаги анор дончаларининг устини қоплаб турадиган юпка оқ пардачалар қайнатилиб милк чайилса ҳам бўлаверади.

Оғиз ҳидланишидан хижолат чекаётган беморлар учун ҳам шу ўринда бир фойдали маслаҳатимиз бор эди. Улар ўша ёқимли ва хушбўй хиди ҳаммамизнинг димоғларимиздан жой олган қалампирмунчокнинг суви билан оғизларини чайсалар ёки

أبو علي ابن سينا
سخرت تاركان كبروك كرك
تاركان تاركان

Маъмурнинг вазири Сухайлий буйрағида қум борлигига ишонган Хусайн унга қимиз ичиш ва ҳаммомда буғланишни тавсия этади. Эртасига вазири ўзини анча тетик ҳис этди ва деди:

— Қимиз ва ҳаммом билан бутун вужудимни ювиб чиқдинг, кулимсираб гапирди Сухайлий. — Ичу тошим топ-тоза бўлгандай назаримда... — Айтчи, азизим давом этди у — сен қум деб атаган бу нарсани қандай қилиб менинг буйрағимга тушиб қолди?

— Бу одам баданига мудом ўтириш ва нотўғри овқатланиш натижасида пайдо бўлади. Агар кунига кам деганда икки соатдан пиёда юрмасангиз, касаллик қайтарилиши мумкин. У ҳолда қимиз (ҳаммом ҳам) фойда қилмайди — деб жавоб берди Хусайн.

Подшонинг ёлғиз қизи қаттиқ оғриб қолибди. Табиб беморни кўриб, подшога шундай дебди:

— Қизингизга шифо дори бу ердан анча йироқ, қарвон

ажратинг, узоқ бир тоғлик юртга юборурмен. Шу дори олиб келади.

Подшо Ангур исмли пахлаван бошлиқ катта қарвонга ажратиб борибди. Улар чарм мешларни туяларга ортиб, Ибн Сино айтган юртга бир ойда етиб бориб тоғларда ўсиб ётган қора узумдан мешларини тўлдириб, туяларига ортиб, қайтиб келибдилар. Подшо мешларни очиб қараса, жувоз мойидай қоп—қора нарсани эмиш. Подшо дарғазаб бўлиб табибга: «Бу не қилғилик, зарарку бу», — дебди.

Ибн Сино: — Шу қорасувдан қизингиз ичса тузалиб кетади.

Подшо рози бўлмабди. Ибн Сино: «Ундай бўлса, зиндондаги маҳбусларга ичириб кўрайлик.

Подшо: «Майли, ё ўлар, ё қолар улар. Агар маҳбуслар ўлса, умрбод ҳукми зиндон қиламан сизни» — дебди. Ибн Сино рози бўлибди. Зиндондаги икки маҳбусни олиб келиб, узум шарбатидан икки коса берибдилар. Улар ҳам барибир ўламиз, деб ичиб юборишибди. Бир пайт мусаллас уларнинг кайфини оширибди-ю, бирови йиғласа, иккинчиси кулармиш. Бу синов бир ҳафта давом этибди. Вақт ўтган сари маҳбуслар ўша доридан беринг, — деб ялинишар экан. Буни кўрган подшоҳ шарбатдан қизига ҳам бераверибди. Бир ҳафта деганда қиз тузалиб кетибди. Подшо бояги икки маҳбусни зиндондан озод қилибди. Юртга ош бериб, Ибн Синони тақдирлабди. Бухорода шундан буён узумни «Ангур» деб аташадиган бўлибди.

Абу Али ибн Сино ўзи даволаётган касалларга шундай дебди:

Биз уч тарафимиз: мен (табиб), сен (бемор), ва у (касаллик). Агар сен мен тарафга ўтиб олсанг, у енгиланди. Агар у томонга ўтиб олсанг иккалангни енгитиш қийин...

— Кўнгил баркамол одамдагина покиза ва тинч бўлади. Бундай оламни одам боласи ўткир ақл ва қаттиқ қўл билан бунёдга келтириши мумкин. Фақат маориф ва меҳнатгина одам ҳаётини енгиллаштириб, уни камолотга яқинлаштиради. Шамс уд Давла Абу Алининг қатъий давоий талабларидан бош тортиб:

— Сиз бошқа касалларга буйруқ берсангиз ҳам, подшоларга бундай қилмаслигингиз керак.

— Мени касал кўргани чакирганларида бемор подшо саройида туғилганми, гадо кулбасидами, деб сўрамайман. Мен унга ўз виждоним амрию, ўз фанимнинг талаблари асосида ёрдам қиламан. Ҳамиша мана шуларга бўйсунаман.

Шамс уд—Давла:

— Мен бир ойда соппа-соғ бўлишим керак, — деяпман. Ўз ҳукмдорини даволай олмайман одам ҳақим бўлиб қаёққа боради?

— Мен Аллоҳ эмас, шунчаки ҳақимман, сиз йиллар давомида вайрон этган тан мулкни мен бунча қисқа муҳлатда обод эта олмайман.

Ҳамадон ҳукмдори Шамс уд—Давла Кирмоншоҳ Амир Аноз билан бўлган жангда

мағлубиятга учрайди, дарди ҳам оғирлашади.

Абу Алини ҳузурига чақириб: — Эҳтимол сиз қувониб тургандирсиз, сиз бу урушдан мени қайтарган эдингиз, — деди.

— Муҳтарам ҳукмдор, — мен бировнинг бахтсизлиги билан ҳеч қачон қувонмайман. Менинг айтганларим ақлимнинг ишораси эди. Сиз ўз билганингизча иш тутдингиз. Агар бу масалада мен ҳақ бўлиб чиққан бўлсам, бу муносабат билан заррача қувонмайман, аксинча, сизга иш билан, маслаҳат билан ёрдам қилишга тайёрман.

...«Чечак юкумли касал. У ҳеч қачон ўзича чиқмайди. Чечакка йўлиқиш бир нав заҳар туфайлидирки, у чечакнинг ўрнида пайдо бўлиб қурилган ҳам юкувчанлиги узоқ вақт сақлайди. Бу заҳар ҳаводан ҳам бўлиши мумкин. Агар чечак чиққан одамни кўрсангиз унга яқинлашманг. Дарҳол менга хабар бериб, мен кўрсатган тадбирларга риоя қилинг...»

— Агар Ибн Сино Сайиданинг сарой ҳақими бўлмаганида, — деди бир мулла иккинчисига, — худо берган дардни юкумли касал деб шов-шув кўтаргани учун таъзирини бериб кўярдим!

ВАТАНИМИЗГА МУНОСИБМИЗМИ?

Ассалому алайкум, хурматли "Тонг юлдузи"!

Сизга мактуб йўллашимга асосий сабаб аслида севимли диёримиз Ўзбекистонда бўлаётган улкан ўзгаришлардир. Яқинда телевизор кўриб ўтирсам, Президентимиз билан бир журналистнинг қизиқгина суҳбатини бериб қолди. Президентимиз: "Мен Ўзбекистондаги барча болаларни, ўзимнинг фарзандим деб билишга ҳақлиман", - деган меҳрга тўла бир сўзни айтди. Очиги юртбошимизнинг бу гапи мени жуда ҳаяжонга солди. Президентимиз биз ёшларга шунчалик ишонч билдирипти-ку, бизчи? Биз бу ишончга жавобан нима қилишимиз керак? Қандай бўлишимиз керак деган саволлар мени ўйга толдирди. мен бу ҳақида дугоналаримга ҳам айтдим. Тарбиявий соат дарсида синф раҳбаримиз Қорабеков Бўрибой акага айтган эдим, у

киши: Асолат, сен жуда керакли муаммони кўтардинг, кел, яхшиси янаги тарбиявий соат дарсида "Ватанимизга муносибмизми?" деган мавзуда суҳбат ўтказамиз, ҳаммангиз мавзу юзасидан тайёрланиб келинглар" - дея йўл-йўриқ кўрсатди. Президентимизнинг "Туркистон" газетаси муҳбирининг саволларига берган жавоблари, Тошкентдаги 16 февраль куни бўлиб ўтган мудҳиш воқеалар юзасидан савол-жавоб суҳбатларини диққат билан ўқиб, юртбошимизни бошқатдан энг меҳрибон улуг сиймо сифатида кашф этдик.

Тарбиявий соат ҳам жуда қизиқарли ўтди. Бу мавзуда ўтган тарбиявий суҳбат ҳаётимда туб бурилиш ясади, десам хато бўлмас.

Ҳозирги кунда Ватанимизнинг пойтахтидан тор-

тиб то энг олис қишлоқларгача барча-барча ерда, яшариш, янгиланиш ишлари қизгин кетмоқда. Биргина бизнинг Бахмал тумани "Данғара" қишлоғида ҳам. Шу қишлоқда жойлашган 58-мактабда ҳар бир ўқитувчи ўқувчининг руҳи тетик, кайфияти чоғ. Мактабимиз Бахмал туманидаги кенжа билим масканларидан бири. Яна шуниси қувончлики, бу билим даргоҳи айни мустақиллигимизнинг дастлабки йили очилган. Истиқлол билан тенгдош. Шунинг ўзиёқ бизга катта масъулият юклайди. 1 сентябрь биз учун энг қимматли сана. Мустақиллик куни ва мактабимиз ташкил топган кун. Мустақиллик билан тенгдош билим масканининг ўқувчилари - биз. Бу жуда катта фахр.

Яқинда мактабимизда "Оналарни қутлашга келди Наврўз" деган катта тадбир бўлиб ўтди. Тадбирда қўшни "Палахмон", "Қорабулоқ" қишлоқларидан ҳам каттакичлар қатнашди. Мактабимиз боғида катта дошқозон осилиб, сумалак қайнатилиб, элга тортилди. Ҳаммасидан қизиқарлиси, сумалак қайнатилган қозонлар атрофида оналаримиз айтган қўшиқлар бўлди. Қишлоғимиздаги Тиниқ момо, Мискол момо, Бувиойша опа, Зайнаб момолар айтган қўшиқлар бир умр ёдимизда қолди. Мактабимиз шундоққина Ойқор тоғининг бағрида жойлашганлиги сабабли, боғимиз тоғ билан туташ, тоғ арчалар қўл чўзсангиз етгудек. Ана шу гўшада Наврўз ҳақиқий маънода ўз кўркини намойиш қилди, десам янглишмай-

ман. Байрамда мактаб ёш ҳаваскорлари томонидан қўйилган концерт томошаси барчанинг олқишига сазовор бўлди. Ўқитувчимиз Махмудов Лакас ака бошчилигидаги ёш санъаткорларни қўшни қишлоқдан ҳам келган кексаю ёш бариси яхши билишади. Айниқса, Насибани айтмайсизми? "Насиба куйлаганда қишлоғимизнинг сайроқи қушлари ҳам мириқиб тинглайди" - дейди мусиқа ўқитувчимиз Лапас ака. Байрам сўнггида энг аълочи ўқувчиларга ўқитувчиларимиз, ота-оналар ҳомийлигидаги тайёрланган эсдалик совғалари тарқатилди. Мактаб радио узелидан уларни олқишловчи табриклар ўқилди.

Асолат БОЛТАЕВА,
Бахмал тумани,
Данғара қишлоғидаги
58- мактабнинг
9-синф ўқувчиси.

ИҚТИСОАМИ ЁКИ ХИЁНАТ?

Салом "Тонг юлдузи"! Бугун сенга мактуб йўллашимнинг сабаби мени анчадан бери қийнаб келаётган бир воқеа.

Биласанми, менинг М. исмли яқин дугонам бор. У жудаям очиқ, қувноқ қиз. Доимо бирга дарс тайёрлаймиз, бирга юрамиз, бирга овқатланамиз, ҳар вақт ҳамроҳимиз. Гапга ҳам чечан, "аъло" баҳоларга ўқийди. Аммо негандир у билан бирга ошхонага бирга чиқишни хоҳламай қолдим. Бу ҳақида ўзига гапиришга ҳижолат бўлман, негаки унга ўрганиб қолганман, уришиб қолишдан қўрқаман. Ахийри сенга мактуб йўллаяпман.

Ҳар куни ўқишга келаётганимда менга дадам тушлик учун пул беради. Танаффус бўлади. Дугонам билан тушлик қилгани ошхонага борамиз. Дугонам эпчиллик билан 2 кишилик овқат, нон, чойни олиб столга ташийди ва овқатлана бошлайди. Мени чақириб "тўладизми?" деб сўраб ҳам қўяди. Ҳижолат бўлиб, ошпазга овқат ҳақини тўлаб келаман. Бора-бора булочка, ширинликлар ҳам қўшиладиган бўлди. Энди дадамдан кўпроқ пул беришини сўрайман. Албатта, дадам оринмайди.

Аммо синфга киргач, дугонам М. ҳамёндаги пулларини санаб, "эртагаликни қўшсам, зақолка сотиб олишга етади" деб ҳисоб-китоб қилади. Юрагим бир увишиб қўяди, яна дугонамга билдирмайман.

Тонг юлдузи! Айт-чи, дугонамнинг шу йўл билан пулини иқтисод қилиши тўғрими?

Гулбаҳор,
Андижон вилояти.

ТАБАРРУК 80 ЁШ...

Менинг бобом - Ҳайитов Рустам ота қишлоғимизнинг энг улуг, энг ҳурматли ва табаррук инсонлариданлар. У кишининг навқирон йигитлик чоғлари қонли жанг майдонида ўтган. Чунки у киши армияда хизматда бўлганларида уруш бошланиб қолган экан. Бобом урушнинг бошидан, то охиригача жанг майдонида жасорат кўрсатиб, жуда кўп орден ва медаллар билан уйга қайтганлар.

У киши кейинги ҳаётларини эл хизматида давом эттирганлар. Жуда кўп йиллар давомида қўйчилик фермасига раҳбарлик қилиб, эл ҳурматида сазовор бўлганлар. Бобом уруш ва меҳнат ветеранидирлар. Ҳозирги кунда бобом 7 фарзанд, 24 нева, 5 эвара қуршовида буви-

жонимиз билан биргаликда қарилик гаштини сурмоқдалар.

Бобомнинг барча ўғил-қизлари халқ хизматида, ҳурматли ва олий маълумотли инсонлар.

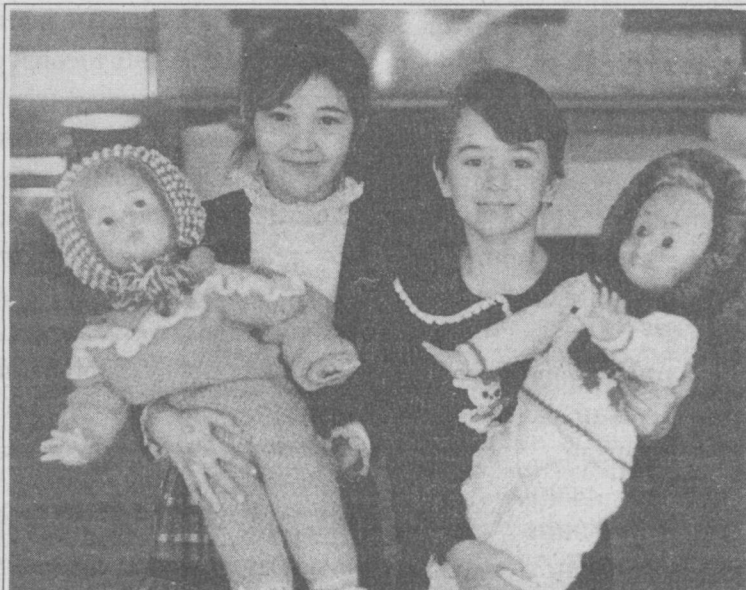
Бобом бизларга доимо уруш вақтида бўлган ҳаяжонли ва қизиқ воқеаларни айтиб берадилар. Биз доимо бобомнинг ўғилларига, доно маслаҳатларига кулоқ соламыз. Чунки у кишининг ҳар бир сўзлари биз учун қимматлидир. Бобом дуога ҳар гал қўл очганларида "Илоҳо юртимиз доимо тинч, обод бўлсин. Биз кўрган кунларни сизлар асло кўрманг, болаларим" - дейдилар ва шу кунларга етказгани учун Оллоҳга шукур қилиб, юзларига фотиҳа тартадилар.

Президентимиз Ислон

Каримов 9 майни "Хотира ва қадрлаш куни" деб номлаганлари ҳаммани жуда қувонтирди. Ҳақиқатан ҳам бизларни деб жон олиб, жон берган, она Ватанга бўлган муҳаббати туфайли, жонини ҳам аямаган инсонларни қадрлаш ва ўтиб кетганларни доимо хотирлаб туриш инсоний бурчимиздир.

Бу йил азииз бобожонимиз қутлуг 80 ёшни қаршилайдилар. Мен барча фарзандлари ва неваралари номидан у кишига узоқ умр, сиҳат-саломатлик тилайман. Бобожонимиз ва бувижонимиз бизнинг бахтимизга соғ ва омон бўлсинлар.

Шаҳодат НОРОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон туманидаги
8 - "А" синф ўқувчиси.

Ўзбекистон
Халқ таълими
вазирлиги
томонидан
ўтказилган
иқтидорли
болалар слети
давомида
ўтказилган
болалар ижоди
кўргазмасидан.

Мана сизга жуда жўн туюлган савол:

- Кимни бой одам дейишимиз мумкин?

- Ҳа, тўғри айтасиз. Бой одам деб кимни пули кўп бўлса ўшани айтамыз (лекин саволга бошқа жавоб ҳам бор. Фақатгина нақд пули бор кишинигина бой одам дейиш жуда ҳам тўғри эмас. Бу ҳақда кейинроқ фикр юритамиз. Ҳозирча суҳбатимизни давом эттириш учун жавобингизни қўллаб-қувватлаймиз. Кимни ҳамёнида пули кўп бўлса, ўшани бой деймиз. Назаримизда, пул биз учун эҳтиёжизмига ишлатиладиган белги қоғоз эмас, балки бошимиз узра турган осмондек гап. Меҳнат фаолиятимизнинг деярли мақсадини ҳам пул ташкил қилади. Шу пулни сақлаш йўллари ҳам кўп. Бойлик, бадавлатлик ҳақида фикр юритганда пулга тўхталмай иложи йўқ.

Демак, эшитинг.

Пуллар жуда қадим замонлардан, ибтидоий турмуш давридан мавжуд. Унинг пайдо бўлмаслигини иложиси ҳам йўқ эди.

Тасаввур қилинг: Найзага мамонт алиштирмоқчисиз. Битта мамонтта нечта найза алмаштириш мумкин. Бундан ташқари, мамонтни уйга сиғдириб бўладими?

Ёки бошқа вазият: тухумни ҳайвон терисига алиштирмоқчисиз. Яна ноқулайлик. Катақдан 10 та тухум олиб чиқдингиз. Шунча тухумга тери айирбошлаш мумкин. Сиз тухумлардан иккитасини синдириб қўйдингиз. 8 та тухумга эса тери бермайд.

Ўйлаб-ўйлаб, инсонлар бу ҳилда савдо қила олмасликларини англаб етишди. Дарҳол айирбошлашда умумий восита бўла оладиган нарсани топиш керак эди. Олма килограммда, йўл метрда ўлчанганидек, товар ва хизматлар тўлови учун бирор нарса ўйлаш зарурати туғилди.

Шундай қилиб, Пулга - қонун томонидан ай-

ПУЛ НИМА?

Кўп нарсани орзу қилсада, кам ўқийдиганлар учун

ирбошлашга рухсат берилди.

"Қонуний рухсат берилди", - дегани нимаси? Бу жуда оддий. Дейлик, бир варақ қоғоз олиб, унга сўм ёки доллар сувратини чизинг. Сизни буюк рассом деб тасаввур қиламиз (бўлиши мумкин-ку!) Сиз сувратни маромига етказиб чиздингиз. Афсуски, барибир бу қоғозга ҳеч нарса сотиб ололмайсиз. Чунки, қонун давлат томонидан чоп этилган пулларнигина қўллаб, уларнинг муомаласини тан олади. Пулнинг чизиб, чоп этувчиларни эса "қаллоб"лар дейилади. Бундай одамларни ушлаб, қамоқхонага қамашади. Устиларидан жиноий иш қўзғатилади.

Агар сўмни қўлингизга олиб қарасангиз, ундаги "Ўзбекистон Республикаси Марказий банки" деган ёзувни кўришингиз мумкин. Долларда эса, қўлингизга "Федерал резерв" банкноти тушганини билдирувчи ёзув бор. Федерал резерв - бу АҚШда пул қоғози чиқарувчи давлат монополиясига кирувчи ҳуқуқий банклардир.

Шундай қилиб, давлат шу банкларгагина пул чиқаришлари учун рухсат беради.

Пул пайдо бўлиши билан яна муаммо пайдо бўлди. Энди нарсаларга қандай қилиб нарх қўйилади.

Агар сиз бизнес билан шуғулланишга астойдил киришган бўлсангиз, юқоридаги саволимиз жуда жиддий эканлигини билиб оласиз.

Собиқ СССРда нарх-

навони ҳукумат белгилар эди. Битта фермер маҳсулотига нарх қўйиб, бу нархдан тушмаслигини баён қилади. Бу нималарга олиб келиши ҳақида кейинроқ, бафуржа суҳбатлашамиз.

Бозор иқтисодиёти шароитида нархни шу бозор қўяди. Бу нима дегани? Тасаввур қилинг, сиз олма сотаяпсиз. Бозорда олма йўқ. Сиз уни нархини оширасиз. Бу табиий ҳол.

НАРХ ТАЛАБ ВА ТАКЛИФАН КЕЛИБ ЧИҚАДИ

Қанча талаб кучли бўлса, нархи шунча юқори бўлади.

Шундай экан, киши бизнес қилмоқчи бўлса, аввал ўйлаб кўриши керак. Бизнесменнинг товар ёки хизматига эҳтиёж борми?

Сўровда факторлар сони жуда катта аҳамият касб этади. Агар сиз олма

сотишдаги бизнес қилмоқчи бўлсангиз, чўлда, иссиқда унинг нархи икки, уч бараварига ошади. Мисол учун, сув йўқ жойларда, чўлда товарингиз қимматга сотилади.

Шундай қилиб, ҳукумат пул зарб қилади, бозор қайси товар ёки хизматга қанча пул ишлатишингиз кераклигини ўргатади.

Пул қандай бўлади? Бу ерда саволга муаммо йўқ. Пуллар қоғоз ва металл кўринишида бўлади. Бори шу, яна нимаям дейиш мумкин. Лекин юқорида таъкидлаганимиздек, пул сирли тилсимот. Бир ишлатишни бошласангиз, тамом, сувдек кетиб қолади. Шунинг учун ҳам уни қўлнинг кири дейишади.

Ҳаммани бирдек бой қилиш мумкин-ку. Аввалроқ таъкидлаганимиздек кимни қўлида кўп пул бўлса, у бой ҳисобланади. Демак, ҳукуматдан сўраш

керак, катта миқдорда пул чоп қилиб, ҳаммага тарқатсин. Ана ундан кейин ҳамма бой бўлади. Шундайми?

Йўқ! Пул - ўзича ҳеч нарса эмас. У оддий бўёқ юритилган бир парча қоғоз ёки темир танга, холос. Агар ҳукумат жуда кўп пул чоп эттирса, пуллар товар ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишда ҳаққонийликни акс эттира олмай қолади. Иқтисодиётда шундай ёмон вазият вужудга келадики, унинг домига тушгандан кейин чиқиш амри маҳол бўлиб қолади. Бу - инфляция, пулнинг қадрсизланиши дейилади.

Инфляцияда пул товар ва хизматларнинг ҳаққоний баҳосини таъминлай олмай қолади. Натижада уларнинг баҳоси тушиб кетади. Кишилар эса бунинг оқибатида ибтидоий жамият одатларини қўллашга мажбур бўлиб қоладилар.

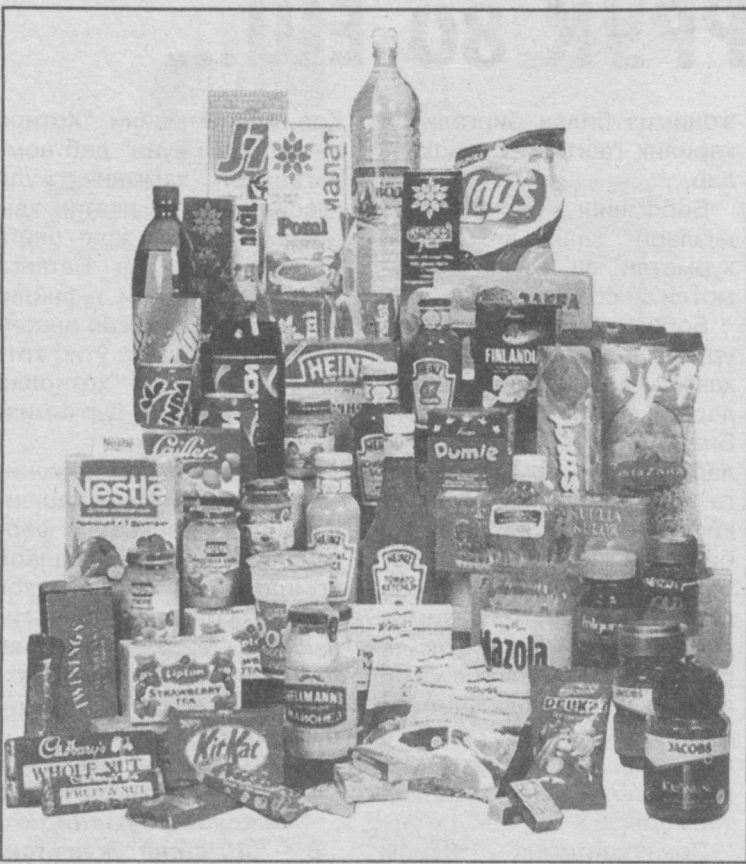
Фақат энди тухум терига алмаштирилмайди. Энди бетон нефтга, автомобиль вагонларга айирбошланади. Фан тилида бу усул бартер дейилади. Ҳукумат бу жараёни қандай қилиб бошқариши мумкин. Бунинг учун унда бир қанча воситалар бор. Масалан, солиқлар ва субсидиялар.

Юқоридаги фикрларимизни шундай хулосалашимиз мумкин.

Пулнинг қадри у қанчалик кўп эканлигида эмас, балки қанча нарса келишидадир. Шунинг учун ҳам пулнинг қиймати тушди ё ошди деган иборани кўп эштамиз.

Пулнинг ҳақиқий қийматини ҳукумат кўрсатмаси билан белгилаб бўлмайди. Ҳақиқий ҳолат иқтисодий аҳволдан келиб чиқади.

Мана энди бир доллар неча сўм туришида нима маъно борлигини англаб олишимиз ҳам қийин эмас. Бунда товар ва хизмат халқаро меёрлар нуқтаи-назаридан ҳам ҳисобга олинади.

Зиё

БИЛИМИНГИЗНИ СИНАБ КЎРИНГ

◆ Дастлабки нархи 1000 доллар товарнинг қиймати 2 йилдан сўнг 1250 доллар бўлди. Фойда ҳар йили тўланяпти, деб фараз қилиб унинг фоизидаги қийматини топинг.

◆ Агар сиз чакмоқ чакқанини кўрганингиздан 10 секунд кейин момақалдироқ товушини эшитган бўлсангиз, у ҳолда сизни қанча масофада яшин уради?

◆ Уста фотографлар суратга олинаётган предмет асосий қисмини яхшироқ ёритиш учун махсус, ярқ этиб лаҳзалик ёруғлик чиқарадиган ёриткич қурилмадан фойдаланадилар. Агар махсус ёриткич-қурилма асосий ёриткичдан 20 фут масофада турган бўлса у ҳолда

а) махсус қурилма асосий ерингиздан чиққан ёруғликни қанча вақт "кўради"?

◆ Айтайлик, сизда 100 доллар, рақибингизда эса 700 доллар пул бор. Танга ташлаш ўйинида сиз ҳар гал 1 доллар ташлаясиз. Шундай қилиб, сиз танганинг ҳар бир ҳолатига қараб ё 1 доллар ютасиз ёки ютқазасиз. Ўйин

ҳаққоний давом эттирилади. Ўйин рақиблардан бирининг пули тугагунча давом этади. У ҳолда сиз рақибингизнинг барча 700 долларини ёки у сизнинг 100 долларингизни ютиб олиш эҳтимоли қандай бўлади?

◆ Самолёт шамолга қарши 200 милни 1 соатда учиб ўтди, қайтишда шамол йўналишида 50 минут сарфлади. Шамолнинг ва самолётнинг тинч ҳаводаги тезликларини топинг.

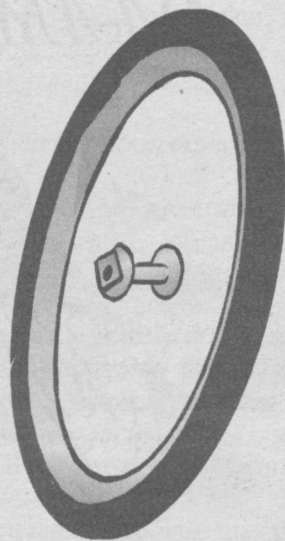
◆ Бир хорижий мамлакатда даромад солиғи иш ҳақининг 30%ини ташкил қилувчи хизматчи 1000 доллар пулини солиқ тўламасдан аввал йилига 9% фойда берувчи банкка қўяди. У ўз жамғармасини 12 йилдан кейин 70 ёшида қайтариб олади. Шу давр ичида у 25% даромад солиғи тўловчилар гуруҳига ўтиб қолди.

Агар у ўз пулини

а) шахсий нафақа ҳисобига

б) оддий омонат сақлаш банкига қўйган бўлса, у ҳолда ҳар икки ҳолдаги якуний жамғармани таққосланг.

ФИЛДИРАК ТАРИХИ

Филдирак - инсоният ютуқларидан биридир. Авваллари филдирак йўқлигида инсонлар юкни чанага ўхшаш мосламага ортиб, уни итарар эдилар. Ёки буқаларга улаб тортирар эдилар.

Маълумки, биринчи филдираклар эраимиздан аввалги 3500-3000 йилларда Месопотамияда (ҳозирги Ироқ)да ихтиро қилинган. Улар икки хил эди: кулолчилик филдираги ва арава учун филдирак. Кулолчилик филдираги - соат механизмининг тишли филдираги, сув филдираги ва ҳаракатга келтирувчи филдиракларнинг бошқа турларининг ривожланишини бошлаб берган.

Дастлабки аравалар чанага ўхшаш бўлиб, филдираклари ўққа бириктирилган эди. Филдиракнинг ихтиросига шундай каналар сабаб бўлган. Чунки одамлар юк кўтарган чана тагига бир неча ғўлалар қўйишар эди. Чанани олдинга қараб итаришганда, ғўлалар айланиб, чана осонгина олға босар, орқасидан чиққан ғўлани яна чананинг олдинги тагига қўйишар эди.

Қадимги филдираклар ўқларига маҳкам қилиб бириктирилган ҳолатда бўлган. Аравани бурмоқчи бўлса, олд филдираги кўпроқ юрар, орқадагисини ҳаракати камроқ бўларди. Шунинг учун филдираклар сирғаниб кетарди ёки бир жойда айланаварарди.

Кейинроқ эса ўқ экипажга бириктирилиб, филдираклар эркин ҳаракатладиган ихтирони амалга оширдилар. Бунда арава энгил, тез юрар ва осон бурилар эди.

Дастлабки аравалар икки, тўрт филдиракли бўлиб, тўрт филдиракли аравалар нобоп эди. Чунки филдирак ўқлари корпусга маҳкамланганлиги туфайли, ўқлар қимирламас ва муволишларда ҳеч берилмас эди. 2000 йил аввал бошқарила оладиган олдинги ўқни ихтиро қилганлар, шунинг учун экипаж бемалол буриладиган бўлди. Эраимиздан аввал иккинчи минг йилликда жануби-ғарбий Осиёда спицали филдиракни ихтиро қилдилар.

ҚАССОЪЛА
МОЎ
ҚАЎЎУСИ...

Инсон қўққис ноқулай шароитда бир неча муддат яшашига тўғри келиб қолса ёки номаълум оролда қолиб кетса яшаш учун кураш бошланади. Очлик аста-секин ўз кучини кўрсатади. Инсон қўлига нима тушса, паққос туширади. Тухумни истеъмол қилиш дебочаси ҳам шунга бориб тақалади.

Ўзингизга маълумки, товуқ тухумини ейиш қадимдан бошланган. Товуқлар Ҳиндистон жунглисида (тўқайларида) пайдо бўлишган. Улар Хитойда бундан 3500 йил аввал ҳам жуда машҳур бўлишган. Римликлар шимолга юриш қилганларида, товуқларни Англия, Галия ва герман қабилалари ўртасида ёйилишига сабаб бўлганлар. Ғарбий ярим шарда Колумбнинг иккинчи саёҳати 1493 йилларгача товуқлар бўлмаган.

Дунёда энг кўп тухуми ейиладиган парранда - шу товуқлар. Лекин ўрдаклар тухум қилишда товуқларни доғда қолдиради. Ўрдак йилига 360 та тухум туға олади.

Агар ер юзидаги барча товуқларнинг бир йилда қиладиган тухумини жамлаб, уни ер юзидаги инсонларга тақсимлайдиган бўлса, ҳар ким ҳафтасига 2 тадан тухум ер экан.

КУТУБХОНА - НУРХОНА

Кутубхона - инсон томонидан ёзилган нарсаларни жамлаган жой ҳисобланади.

Ура шаҳридаги - (Авраам патриархлар шаҳри) қазилма ишларини олиб борган кишилар ёзувлар туширилган тахталар топиб олишди. Бу ёзувлар эраимиздан аввалги 800 йилларга тўғри келиб, биринчи кутубхоналарга қарашли экан.

Эраимиздан аввалги 600 йиллардаёқ Месопотамия аҳолисига қарашли саройларда яхши ташкил қилинган кутубхоналар бўлган. "Китоб"лари лой тахталардан ясалган. Мингга яқин бундай тахталар мавзулар бўйича саройларда тахлаб қўйилган. Бу китоб тўплаш ҳақиқий, биринчи кутубхона эди.

Мисрликларда ҳам кутубхоналар бўлган.

Улар ибодатхоналарда барпо этилган бўлиб, қоҳинлар назоратида бўлган. Китоблар папирусларга ёзилган бўлиб, рулон шаклида бўлган. Қадимги даврнинг энг машҳур кутубхонаси Мисрда Александрия даврида бўлган. Бу эраимиздан аввалги 300 йилга тўғри келади. Бу грек адабиётини сақлашга қаратилган илк ҳаракат бўлган.

Римликлар аввалига кутубхона ишларига қизиқмаганлар. Лекин греклар уларни илҳомлантириб юбордилар ва оқибатда рим аҳли ҳам китобга муккасидан кетди. Римнинг бадавлат фуқаролари халқ учун кутубхоналар барпо қилдилар. Ўзлари учун катта-катта китоб коллекциялари бунёд қилдилар.

IV асрда Римда 28 та халқ кутубхонаси бўлган. Бу маънавий бойликнинг кўп қисми турли офатлар, ёнғинларда талофатга учраган. Айниқса, каттагина қисми Рим империяси варварлар босқинида йўқ қилинган. Замонавий халқ кутубхоналари Англияда XIX асрда пайдо бўлган. У 1850 йил англия парламенти томонидан тасдиқланган.

Кутубхоналар ривожланишининг пойдевори эканлиги бугунги кунда сир эмас.

ШАШКА НЕЧА ЁШДА?

Инсон қадимдан икки ўйин билан шуғулланиб келади. Булар - шоҳмот ва шашка.

Улар бир-бирларига бироз ўхшашиб кетади. Лекин шашка шоҳмотга қараганда соддароқ. Шоҳмотдан аввалроқ ўйлаб топилган деб ҳисобланади.

Бу ўйин тарихи 5000 йилдан кам бўлмаган вақтни ўз ичига олади. Мисрда шашкани қадимдан ўйнаб келинади. Платон ва Гомер асарларида гап орасида шашка суришганини эслаб ўтишган. Шундай қилиб, шашка тарихи Қадимги Грецияга бориб тақалади. Римликлар бу ўйинни греклардан ўзлаштирган, деб ҳисобланилади.

Таъкидланишича, биринчи ўйинлар учун ўйин тахтаси (у ҳозир ҳам бор) керак

бўлган. Унинг атрофида 12 нафар одам иштирок этган.

Шашка ҳақидаги биринчи китоб Испанияда 1547 йилда чоп этилган. 1620 йил эса иккинчи китоб чиқди. Китобда шашка ҳақида маълумот берган. Дарвоқе, бу китоблардан бугун ҳам шашкачиларимиз фойдаланса бўлади. Испанлар шашка ўйнашни маврлардан ўрганишган. Ўз навбатида маврлар ўйинни араблардан ўзлаш-

тиришган.

Англияда шашка ҳақидаги китоб 1756 йил чоп этилган. 1800 йил ҳам Жоллида Стуриснинг шашка ҳақидаги китоби чиқди. Бу қўлланма 50 йиллар чамачи шашка ўйинида қўлланма бўлиб хизмат қилди.

Бугунги кунга келиб, шашкани миллионлаб кишилар севиб ўйнайди. Ўйин диққат ва мантиқий фикрлашнинг ривожлантиришга туртки бўлади.

АЁЛ БОРКИ, ОЛАМ МУНАВВАР

Аёл! Дунёдаги энг буюк зот, буюкларни яратгувчи. Дунё яралибдики, аёл деган ном дилларни тўридан жой олиб келмоқда. Инсон Оллоҳнинг бебаҳо неъматини бўлса, инсонни дунёга келтиргувчи аёлдир.

Нафосат, латофат, ҳаё, ибо, гўзаллик ва назокатни ҳам аёл яратади. Аёлнинг қалби эса чексиз, туби кўринмас уммонга ўхшайди. Аёл қалби гулдай но-зик, қуёшдай нурли бўлади. Аёл қалбига йўл топа олган инсон эса дунёдаги энг бахтли инсондир. Халқимизда "Аёл борки, олам мунаввар", "Аёл дунёни тебратди", "Аёл - муқаддас зот" ва шунга ўхшаш жуда кўп мақоллар асрлар оша, ҳар бир сўзи дуру-гавҳар ҳисобланиб, бизгача етиб келди. Аёл ҳаёт давомчиси эканлиги, унинг қадрига етган инсон бахт ва омад эгаси бўлиши доно халқимиз ўғитларидан ўрин олиб келди.

Аёл оиланинг кўрки, зийнати ва бебаҳо гавҳаридир. Оиланинг тинч-тотувлиги ва аҳиллиги ҳам аёлга боғлиқдир. Тоғлар дош беролмаган азобларга аёл дош беради. Чунки унинг қалби меҳр ва зиёга йўғрилгандир. Аёл хоҳ илму маърифат бобида олима бўлсин, хоҳ учувчи, хоҳ шифокор бўлсин, у барибир муқаддасдир. Шу сўзларни ўйлар эканман, ҳаёлимга шоира ва олима аёлларга аталган шоира опамизнинг тўртликлари келди.

**Бир қўлида гўдагию
бирида қалам,
Илм дея тонг оттирса,
муниса аёл.
Арзир уни боши узра
кўтарса олам,
Манглайига қуёш кўнса
арзир, бемалол.**

Муниса аёл деганда, кўз олдимда ўзбек аёли гавдаланади. Ўзбек аёли - бебаҳо аёл. Ўзбек аёлидек матонатли, латофатли аёл бўлмаса керак дунёда. Фариштадек покиза вужуди билан, бутун меҳрини гўдагига бериб, тунни тонгга улаган ўзбек аёлининг юзларидан нур ёғилади. Ўзбек аёллари ўзининг оқиллиги, меҳмондўстлиги, ширинсўз-

лиги билан шарқ аёлларидан ажралиб туради. Ўзбек қизи, ўзбек аёли деганда, кўз олдимда оқила ва шоира Нодирабегим, севги тўла кўзлари билан дилларни ларзага солган Кумушбиби, гўзалликда тенги йўқ, ёр ҳажрида жон берган Лайли ва Ширин, дил торларидаги ғам-алам Зебунисо-ю, гўзал Увайсий гавдаланади. Ўзбек аёлини мадҳ этмаган шоир ёки хонанда бўлмаса керак дунёда. Ўзбек аёлини сўз билан таърифлаб бўлмаса-да, мен уларни шундай таърифлаб бир тўртлик ёздим.

**Муҳаббат қасрининг
маликаси - аёллар.
Қалб гавҳари дуру -
дурдонаси - аёллар.
Сиз борсизки, бу олам
мунаввар эрур
Дил торини чертмакка
сабаб аёллар!**

Президентимиз 1999 йилни Аёллар йили деб атаганлари барчага қувонч ва шодлик улашди. Халқимизнинг у кишига бўлган ҳурмати янада ошди. У киши аёллар ҳақида минбарда сўзлаганларида аёл муқаддас зот эканлигини, оила тинч-тотувлиги аёлга боғлиқлиги, оила эса жамият пойдевори эканлиги ва шу билан бирга Оила йилидан сўнг Аёллар йили деб атаганларининг сабаби шунда эканлигини халқимизга намоён қилдилар.

Биз Президентимизнинг аёлларга бўлган бундай муносабатларидан фахрлансак арзийди. Чунки ҳозирги давргача ҳеч қайси мамлакатда Аёллар йили бўлмаган.

Аёлларимизнинг жамиятда тутган ўринлари жуда катта. Биз бу ҳолдан жуда хурсандмиз. Мен сўзимнинг охирида шуни истардимки, мана шу мақолга, яъни "Аёл хор бўлган оила тезда ҳалокатга учрайди. У бахтли бўлган оила эса доим гуллаб-яшнайдир" ҳикматли сўзларига ҳаммамиз риоя қилсак, кам бўлмаймиз.

**Шаҳодат НОРОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждуғон тумани,
8 - "А" синф ўқувчиси.**

КИЧИК ҲАЁЛИМ

"Отажон", деб ўзимни,
Отгим келди бағрига.
Ўйлаб-ўйлаб тўхтатдим,
Зўрга босиб ўзимни.

Кел, кўзим, деб очмаса,
Қучоғини гар отам,
Менку бола бўлсам ҳам,
Қандоқ чидай, эй одам!

Агар аям ёмон бўлса,
Гуноҳ бизда эдимиз?
Агар дадам ёмон бўлса,
Гуноҳ бизда эдимиз?

Наҳотки бола бўлиб,
Сиздан сўрай олмасам?
Наҳотки бола бўлиб,
Эркалай ҳам олмасам?

Айтинг, айтинг, дадажон
Дегим келди ўзимча
Гуноҳ кимда, аяжон,
Айтинг, қараб кўзимга!

Бугун-ку мен боламан,
Катта бўлсам эртага,
Ҳақиқатни биламан,
Савол қўйиб ўртага.

Мана, энди болангиз учун,
Кечирингсиз, аямни.
Наҳотки бизлар учун,
Кечирмаймиз дадамни?!

Айби бўлса аямни, узр!
Сўраб берай дадамдан.
Гуноҳ дадамда балки,
Кечиринг сиз, аяжон.

АЯМГА

Қараб туриб аямга,
Баъзан раҳмим келади.
Кечалари гоҳида,
Ўйкуларим қочади.
Аямга мен худодан,
Сўраб берай бахтини.

Аямга мен оллоҳдан,
Сўрай, тож ва тахтини.
Хафа бўлманг, аяжон,
Биздай фарзандларингиз бор.
Ҳам ўғлу-қизингиз,
Бир-биридан меҳрибон.

Кўз қувонар сўзидан.
Ахир шунинг ўзи,
Бахт эмасми, аяжон?!
Кўздан оққан ёшларингиз
Кўрмай энди, аяжон.
Биз фарзандлар бахтига

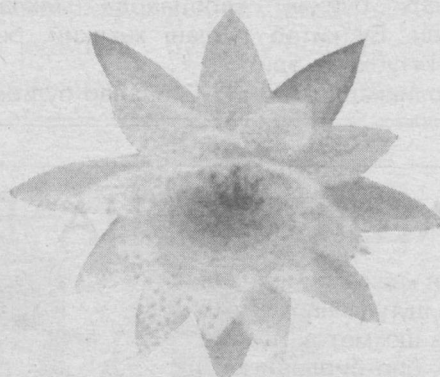
Омон бўлинг, аяжон.

**Умида ВОҲИДОВА,
Қашқадарё вилояти, Китоб туманидаги
4-мактабнинг 4 - "А" синф ўқувчиси.**

БИЗ ЎРНАК ОЛДИК

(ёхуд шоираларнинг пок рухлари шод бўлди)

буннисо, Увайсий, Нодирабегим, Дилшод Барно, Анбар отин каби мумтоз адабиётимизнинг улкан истеъдодлари сиймосини Нигора Наврўзова, Моҳира Усмонова, Шахло Қўлдошева каби мактабимизнинг ижодкор ўқувчилари маҳорат билан яратди. Беллашув кизиқарли, ҳаяжонли бўлди.

11-синфнинг "Макнуна" гуруҳи 227 балл тўплаб 1-ўринни, 9 - "А" синфнинг "Моҳларойим" гуруҳи 221 балл тўплаб 2-ўринни, 10-синфнинг "Комила" гуруҳи 199 балл билан 3-ўринни эгаллади. Бу мушоиранинг кизиқарли ўтишида айниқса мактабимизнинг севимли адабиёт ўқитувчиси Малоҳат Усанова, Қаҳрамон Исоқулов жонбозлик кўрсатди.

**Азимжон БЕГАЛИЕВ,
Ҳаким САЙДАЛИМОВ,
Маъмуржон УСМОНОВ,
Жамшидjon
САИМНАЗАРОВ,
Самарқанд вилояти,
Қўшрабат туманидаги
55-ўрта мактабнинг
5 - "А" синф ўқувчилари.**

Яқинда Қўшрабат туманидаги Ҳ.Олимжон номли 55-ўрта мактабда Аёллар йилига бағишланган мушоира бўлиб ўтди. Унда мактабимизнинг юқори синф ўқувчилари қатнашди. Жумладан 9-10-11-синфлар савол-жавоблар асосида ўз билимларини синашди. Айниқса, сахна асарлари йиғилган ўқувчи, ўқитувчилар, ота-оналарга катта қувонч бағишлади.

Биз мушоирадан жуда кўп нарсаларни ўргандик. Биз ҳали улғайсак, албатта, шундай мушоиралар ўтказиб, билимларимизни чарҳлаймиз, деб ният қиламиз.

Айниқса, Гулбаданбегим, Зе-

ҲАСАН - ҲУСАН

ёки эл учига эъзозлар

Кўча-кўйда бир хил кийиниб юрадиган, бири иккинчисига жуда-жуда ўхшайдиган икки-уч қизалоғу йигитчаларни кўрсангиз, вой, ана Ҳасан-Ҳусан ё Фотима-Зухра, эгизаклар деб ҳавасланиб қараб қолганларни кўп учратамиз. Бу кишиларни Оллоҳ суйган, табаррук инсонлар деб эъзозлашади. Дилларини оғритмасликка ҳаракат қилишади. Эгизаги бор ота-оналар эл орасида эъзозда бўладилар. Тўғрида, ахир битта чақалоқ вақти келса катталарни қандай югуртиради-ку. Иккитасини тарбиялашнинг ўзи бўлмайди. Шундай қилиб, бугунги саҳифамиз меҳмонлари Ҳасан-Ҳусанларга келсак. Ҳасан-Ҳусан Бурхоновлар Пойтахтимиздаги Фурқат номли 196-мактабнинг 7-синфида ўқишади. Лекин... уларни бир-бирларидан ажратиш олиш жуда осон. Чунки Ҳасан ойижонисига, Ҳусан адажонисига ўхшайди.

Эгизакларнинг онаси Муҳайё опадан болаларни катта қилишда қийналмаганмисиз, деб сўраганимизда:

- Йўк, қайнона ойимлар баравар катта қилишганлар. Болага эътибор билан қаралса, яхши катта бўлади, дедилар.

- Муҳайё опа, кўпинча эгизакларни ҳатто оналари ҳам ажарата олишмайди. Адаштириб қўймаслик учун бирини қўлига кўзмунчоқ осишса, иккинчисига бошқачасини тақийшади. Сизда шундай ҳолатлар бўлганми?

- Ўйилларим ташқи кўриниши билан ҳам бир-бирларидан фарқланишади. Қолаверса, феъл-атворлари ҳам икки хил.

Кўнглимдан тез-тез ўтадиган нарса, болаларим имон-этиқодли, яхши инсонлар бўлиб етишсин. Юзимизни ерга қаратмасин.

Шу пайт ака-укалар ҳам дарсдан қайтиб қолишди. Ҳақиқатан ҳам Ҳасан оппоққина, кўзлари катта-катта, оғир-босиқ, Ҳусан новча бўй, буюдой ранг, серхара-катчан йигитчалар экан.

- Болалар, чарчамадингларми?

- Вой, нега чарчаймиз. Ҳар кунги кундалик ҳаётимиз-ку!

Энди менда яна бир муаммо туғилиб қолди. Чунки иккита суҳбатдошимга битта савол билан мурожаат қилсам, жавоблар, фикрлар деярли такрорланиб қолаверди. Шунда алоҳида-алоҳида жавоб бериладиган шахсий саволлар ёзма жавоб бериш таклифини киритдим. Лекин... ишонасизми, мақсадимга эриша олмадим. Чунки эгизаклар бир-бирларидан фикр ўйирламасаларда, деярли бир хил жавоб ёзардилар. Бир оз ўтиб, укагиналарим мени ҳолатимни тушуниб, ёрдам беришди.

- Келажагингизни қандай тасаввур қиласиз?

ҲАСАН: - Ҳамма қатори яшайман. Атрофдагилардан ажралиб туришни ёқтирмайман.

ҲУСАН: - Зўр яшашни хоҳлайман. Уйларим чиройли бўлса, замонавий кийиниб, машиналарим бўлишига ҳаракат қиламан.

- Қайси фанлар ёқади?

ҲАСАН - ҲУСАН: - Алгебра, физика...

- Ҳаётда ниманинг қадрига етиш керак?

ҲАСАН: - Аввало ҳаётнинг ўзини қадрига етиш керак. Тинчликни, осойишталикни қадрлаш лозим. Мана Югославия, Чеченистондаги нотинчликларни ўзи дунёни қанчалик ларзага солаётгани-ку.

ҲУСАН: - Тўғри, тинчликни асраш энг асосий вазифамиз.

- Катта бўлсангиз ким бўлмоқчисизлар?

ҲАСАН: - Билмадим.

ҲУСАН: - Футболчи бўлишни жуда-жуда орзу қиламан. Лекин уйдагилар хоҳлашмаяпти. Ёки бизнесмен бўламан.

- Инсондаги қайси фазилатларни гўзал хулқ-атвор деб биласиз?

ҲАСАН: - Ҳар бир инсон имон-этиқодли бўлиш керак. Лекин барибир ҳеч кимни тўла кўнглидагини билиб бўлмайди. Яхши деган одамнингизни кўкқис ёмон жиҳатлари очилиб қолиши мумкин. Ёки турли ҳолатлар, ноўрин хатти-ҳаракатлар қилишига сабаб бўлар...

ҲУСАН: - Оиласига қайғуради-

ган, меҳрибон одамларни гўзал хулқли инсонлар деб биламан.

- Эгизаклар ҳақида қандай ҳикоят, афсоналар эшитгансизлар?

ҲАСАН: - Ҳусан, эслайсанми, ойижонимлар кичкиналимизда кўп айтиб берар эдилар-ку. Менинг ёдимдан кўтарилибди.

ҲУСАН: - Эгизакларни кўнглини оғритиб бўлмас экан. Кейинги туғилган ука-синглисига Зухра ё Тохир деб исм қўяр эканлар.

- Қайси бирингиз кўп ёлғон ишлатасиз?

ҲАСАН: - Тўғриси айтсам, иккаламиз ҳам баъзида ёлғон гапирармиз.

ҲУСАН: - Ойим Ҳасанга иш буюрган бўлсалар, мен эшитмаган бўлсам, у: "Ойим сенга иш буюрди-лар, мана бу ишни қилар экансан", - деб ўзини ишини менга қилдиради. Кейин шундай вазият яна вужудга келса, мен ҳам бу усулни қўлламан.

- Синфдошларингиз сиз билан гаплашмай қўйса нима қиласиз ва ўзингизни қандай тутасиз?

ҲАСАН: - Гаплашмай қўйишсам... Мана Ҳусан бор-ку, иккаламиз бирга юраверамиз.

- "Нега гаплашмаяпти", - деб ўйламайсизми?

ҲАСАН: - Йўк, суриштирмайман. Демак, мен унга ёқмаяпман. Нима қиламан яна гапириб.

ҲУСАН: - Жаҳлим чиқади, суриштираман.

- Тасаввур қилинг: ўзга сайёрага кетаяпсиз. Ўзингиз билан учтагина нарсани олиб кетишингиз керак, нималарни olasиз?

Ёзма бир хил жавоб беришади.

ҲУСАН: - Отам, онам, Ҳасанни. Менга бошқа ҳеч нарсаси керак эмас.

ҲАСАН: - Отам, онам, қариндошларимни.

- Ўғил бола уй юмушлари, қозон-товоққа аралашини керакми?

ҲУСАН: - Албатта, билиши керак. У ўз эҳтиёжи учун ўрганади-ку.

ҲАСАН: - Билса, ўзига фойда. Бошқалардан илтимос қилиб юрмайди. Ҳамма хуна ҳаётда керак бўлиб қолиши мумкин.

- Қўлингиздан нима ишлар келади.

ҲАСАН: - Кўп қаватли уйларда турганимиз учун ҳовли ишларидан узоқроқмиз. Лекин ер чопиш, кўчат экиш, экин парваришларини биламиз. Овқатлар тайёрлашни ҳам урдалаймиз.

- Қайси овқатларни қилгансизлар?

ҲУСАН: - Ҳар куни ойимларга овқат қилишда кўмаклашамиз. Манти, хоним, чучваралар тайёрлаш кўлимиздан келади.

- Ўзингиз тайёрлайдиган пишириқларингиздан бирортасини газетхон дўстларингизга айтиб бера оласизми?

ҲУСАН: - Торт пиширишни айтиб бераман. 6 та тухум оқини кўпиртирилади. 200 гр. шакар солиб яна аралаштирилади. Бир чимдим лимон кислотаси қўшилади. Кейин тухум сариғи ҳам аралашмага солинади. Ун, крахмал солиниб, суюқроқ хамир қилинади.

Кремига: 750 гр. қаймоқ 400 гр. шакар билан аралаштирилади. Жудаям кўп аталаб ҳам юбормаслик керак. Хоҳласангиз ранг ҳам бериш мумкин.

Кейин крем пишган тортга қуйиб, безатилади.

- Ўқитувчи ўтаётган дарсизга ёқмаяпти, дейлик. Нима қиласиз?

ҲУСАН: - Болалар билан гаплашаман.

ҲАСАН: - Жим ўтиравераман.

- Ҳусан (ёки Ҳасан) сиздан аразлаб қолди? Вазиятни қандай қилиб юмшатасиз?

ҲАСАН: - Бунақа ҳолатлар бизда бўлиб туради. Мен шунда...

ҲУСАН: - Дарров орқамдан "Аразлама жоним" деган кўшиқни айтиб юраверади. Лекин мен ундан ҳафа бўлмайман.

ҲАСАН: - У-бу нарсаси керак бўлиб қолса, сўрайман. Шу билан гаплашиб кетаверамиз.

- Қанақа қизлар ёқади.

ҲУСАН: - Қизлар ёқмайди.

ҲАСАН: - Қўшнимизнинг эгизаклари - Ҳасан-Зухранинг Зухрасига ўхшаган қизлар ёқади. Нега десангиз, у доим Ҳасанни кўчага чиқариб юбориб, ўзи иш қилади. Ҳасан мазза қилиб ўйнаб юради.

- Инсонни эслаб, қадрлаш деганда нимани тушунасиз?

ҲАСАН: - Одамларни ўлганидан кейин эмас, тириклигида қадрлаб, эслаш керак.

- Ҳеч ўзингизни танқид қиласизми?

- Дўстингиз борми? Дўстлик деганда нимани тушунасиз?

ҲАСАН: - Бор. Ҳусаннинг дўсти Сарвар. Садриддин - менинг дўстим. Садриддин тинч юради. Ҳеч ким билан уришмайди.

ҲУСАН: - Сарвар мени ҳимоя қилади.

- Онангизни бошқа аёллардан, оналардан гўзал жиҳатлари нимада?

ҲАСАН: - Қўллари ширин, пишириқларга уста, пазандалар.

ҲУСАН: - Бировга ёмон гапирмайдилар. Ўзгаларнинг кўнглини оғритмайдилар.

Бахтимизга улар соғ бўлсинлар!

- Айтганингиз келсин.

Суҳбатдош
Маҳлиё МИРСОАТОВА.

Гулларимиз
барча
эгизакларга
аталган...

УСТОЗ - УЛУҒ ЗОТ

Мехр нури ёғар доим,
Юзингиздан устозлар.
Юрсам дейман, шу табаррук,
Изингиздан устозлар.

(Кўшиқдан.)

Ҳаёт уммонида турли хил инсонлар яшайди. Булар турли касб эгалари, турли хил феъл-атвордаги кишилардир. Бироқ орамизда шундай инсон, шундай касб эгалари борки, уларнинг нечоғлик улугъ эканликларига шубҳа йўқдир. Булар меҳри дарё, борлиғи илмга тўла муаллимлардир.

Муаллим?! Бу сўз ортида машаққат, меҳнат, изланиш ётибди. Зеро, бобомиз Навоий устозларни улугълаб, шундай ёзганлар.

**Ҳақ йўлида ким сенга бир ҳарф
ўқитишни ранж ила,
Айламак осон этмас ҳаққин адо
минг ганж ила.**

Яъни, ҳарф ўргатган ўқитувчининг ҳурмат қилиб, ҳақини узмоқчи бўлсанг, ҳазинандаги барча олтинлар билан ҳам узолмайсан, дейдилар.

Ҳа, гул ёруғлик томон бўй чўзиб ўсгани сингари муаллимлар билим олмоқчи бўлганларни илм чўққилари томон етаклайди. Ўқувчилар бир гул мисоли, ўқитувчи уларга илм ўргатувчи, мисоли гулларни парвариш қиладиган боғбон. Албатта, боғбон қанчалик гулларни парваришлай йўлини билса, гулзор кундан кунга яшнайди. Муаллим ҳам қанчалик зукко, илмли бўлса ва ўқувчиларга илмни забт этиш йўллари кўрсатса, у шунчалик ҳурмат-этибор топади.

Бизнинг Пискент ноҳиясидаги Ойбек номли мактабда ҳам мана шундай обрў-этибор қозонган, шогирдларига бир вақтнинг ўзида ҳам талабчан, ҳам меҳрибон устоз Хайриниса опа Охунжонова фаолият

кўрсатадилар.

Хайриниса опа ёшлигидан эзгулик улашувчи касб эгаси - муаллим бўлишни истадилар. Опа ниятларига етдилар. Мана, у киши 30 йилдан буён ёш авлодга она тили ва адабиёт фанидан сабоқ бермоқдалар. Ҳа, опанинг кўлидан минг-минглаб ўқувчилар билим олдилар ва олмоқдалар. Шуниси эътиборга лойиқки, шу йиллар ичидан ўқувчилар ҳам, ота-оналари ҳам опадан миннатдордилар.

Хайриниса опа ноҳиядаги энг кучли ўқитувчилардан саналадилар. Опанинг ўқитувчилик даврида қилган саъй-ҳаракатлари ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланган. Улар "Мақтов ёрлик", "Халқ маорифи аълоҳиси", "Катта ўқитувчи" унвонига сазовор бўлганлар.

Устозимизнинг ўнлаб шогирдлари бор. Улар шогирдларига доимо бир соатлик яхши дарс йирик асар эканлигини уқтира олганлар. Яқинда мана шундай меҳрибон устозимиз 50 ёшга тўлдилар. Опани бу муборак ёш билан кутлаш учун хонадонларига фарзандлари, шогирдлари, опадан билим олган ҳозирда турли соҳаларда ишлаётган собиқ ўқувчилари ташриф буюришди.

Қарангки, опанинг барча фарзандлари ота-онанинг изидан юриб, ўқитувчи бўлдилар. Уларнинг оиласи том маънодаги ўқитувчилар сулоласига айланди.

Бизнинг мактаб жамоамиз опага сиҳат-саломатлик, узоқ умр тилаб қоладилар.

Гулчеҳра РАСУЛОВА, ўқитувчи.

БИР КЕЛИБ-КЕТИНГ
МАКТАБИМИЗГА

Ҳурматли "Тонг юлдузи" газетаси. Биз сенга Пискент шаҳридан мактуб йўллаяпмиз. Пискентда 42-мактаб бор. Унга Машкура опа Раимжоннова раҳбарлик қиладилар. Айни олам яша-риб, янги кун бошлангани, тева-рак-атроф муаттар гул уфорларига чўмилганида меҳрибон устозимиз, тиниб-тинчимас, куюнчак, ижодкор Машкура опамиз таваллуд топганлар.

Машкура опа болаларни жуда-жуда яхши кўрадилар. Ўқувчилари учун ҳар баҳор мактаб ҳовлисига анвойи гуллар экадилар. Мактаб боғи-ни мевали дарахтлар билан безайдилар. Ҳадемай бу дарахтлар нишона беради. Мевараларини мазза қилиб еймиз. Уйда онамиз бўлса хонадонимиз файзли, саранжом саришта бўлади. Мактаб ҳам катта даргоҳ, серфарзанд уйдек гап. Машкура опамиз янги келган устозларимизга меҳрибон. Биз буни устозлардан эшитганмиз. Гаплари қулоғимизга кирган.

Устозимиз эзгу ишларга тамал тошларини қўяётган мактабимизга бир келинг-а. Бағри дилингиз очилади. Устозимизнинг ижодкорлигига омад тилайсиз. Туғилган кунингиз муборак бўлсин.

Азиз муаллим, юзингиздаги нур сизни асло тарк этмасин. Ҳамиша соғ бўлинг.

**Бунёд МИРСОАТОВ,
Пискент шаҳридаги
5-мактаб ўқувчиси.**

РАҲМАТ СИЗГА,
МУАЛЛИМ!

Бизни бу йил тўртинчи синфга-ча муаллимимиз Раъно опа Холдоров-ва ўқитдилар. У бор билимини аямасдан бизга бердилар. Унинг ширин суҳбатларини соғиндик. Биз Раъно опа Холдоровани бу йилги Аёллар йили билан чин юраклардан табриклаймиз. Ҳамиша ўқувчиларингиз бахтига соғ-омон бўлиб юринг. Ҳозирги янги ўқувчиларингизга билим беришда каттадан-катта муваффақиятлар тилаймиз.

Мен таъзим айлаган бу азиз инсон.

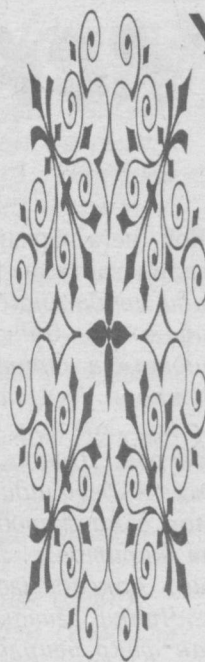
Бизга таълим берган, муборак устоз!

Сизга қулоқ солмай шўхлик қилганда,

Устоз ўғитингиз тушади ёғра.

**Хабиба УМИРЗОҚОВА, Райхон БЕГАЛЕВА, Ирода НОРОЗОВА,
Самарқанд вилояти, Қўшрабoт
туманидаги 55-ўрта мактабнинг
5 - "А" синф ўқувчилари.**

УСТОЗИМ

Ассалому алайкум "Тонг юлдузи" газетаси. Мен сенинг ҳар бир саҳифангни қолдирмасдан ўқиб, ўрганиб бораман. Дунёда шундай инсонлар борки, улар ўз ҳаётларини болаларсиз тасаввур эта олмайдилар. Бизнинг Аҳмад Дониш номли 5-ўрта мактабимизда ҳам шундай инсонлар жуда кўп. Улардан бири бизнинг синф раҳбаримиз, она тили ва адабиёти ўқитувчиси Азиза опа Рўзиева бўладилар. У киши бизга ўз меҳрларини бериш билан бирга ўқувчиларга шеърларни ифодали қилиб ўқиб, ўрганишни ўргатадилар. Шу боис синфимиздаги бир неча ўқувчи шеърлар ёзишга ҳаракат қиладилар. Шулар қатори мен ҳам. Устозимизга Аёллар йилида узоқ умр, соғлиқ-саломатлик тилайман ва шу билан бирга сенга ўзим ёзган шеърларимни юбоярман.

ЭЗГУЛИК

Мактабимиз директори Нурулло бобом Нарзуллаевнинг 60 йиллик юбилейларини ўтказдик

Мактабга келган фурсатдан бошлаб,
Бир ажиб ҳиссиёт кўнглимга эшдир.
Бу олам, бу ҳаёт, ёшлик қарашлар,
Шу бобо меҳрисиз менга эришдир.
Олтмиш ёшли тўйингиз муборак бўлсин.
Парвозга шайлансам елка тутган сиз,
Таскинга шай турар ширин сўзингиз.
Ҳатто ҳаёлингиз куч берар менга,
Тошқин ҳисларимга сиз кучсиз, устоз.
Олтмиш ёшли тўйингиз муборак бўлсин.
Қаранг, пичирлайди мағрур чинорлар,
Дуо қилармикин тиниқ сарҳовуз.
Менинг дилим, тилим, юрагим бўлиб,
Бобомни асрагин дея оллоҳим.
Олтмиш ёшли тўйингиз муборак бўлсин.

МУЧАЛ ЁШИ

Ўн иккига кирибмиз мана,
Ўн икки йил орқада демак.
Ўн икки йил пойларимизга,
Гулларини сочибди баҳор.

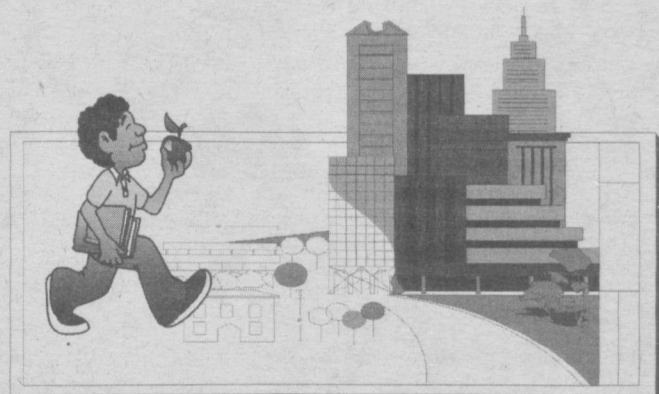
Кичик жуссам, юраккинамни -
Нечун титратмасин бир ажиб ғулув?
Бу сўлим, ажойиб замонда -
Яшамокнинг ўзи қизиқ-ку.

Яхши ҳам, дунёда умид сўзи бор!
Яхши ҳам, бахт берган неъматнинг оти!
Яшамок истайман, дўстгинам, минг бор.
Истайман, бахт, омад бўлсин қанотим!

ЭҲ, ЎН ИККИ ЁШИМ

Бу куннинг шукуҳи ўзгача,
Бу кун сеҳрли эртакка ўхшайди.
Бу мрамор, боғ сари бир қониб қарагин,
Шуълалар бешигин мавжида ухлайди.
Эҳ, ўн икки ёшим, ўн икки ёшим.
Бу нақшин жилвалар, бу тиниқ чехралар,
Сокину мукаммал, бу ажиб манзара.
Рутубат ва инжиқлик унга ёт,
Кўнглингни поклайди бу чаман, бир қара!
Бу ўн икки ёшим, ўн икки ёшим.
Гулзорлар оралаб юрамиз,
Кўнгилда ажиб шавқ, шукуҳ бор.
Отамиз, Иламин, куламин,
Атроф-гул, кулда-гул, сочда-гул...
Шоҳ ўн икки ёшим, ўн икки ёшим.

**Лазизжон СОДИҚОВ,
Каттақўрғон туманидаги Аҳмад Дониш номли
5-ўрта мактабнинг 6 - "А" синф ўқувчиси.**

БАРБИГА ҚАРШИ ЯНГИ ВИРТУАЛ ҲИЙНЧОҚЛАР

Ўтаётган юз йилликда эътиборга сазовор бўлган болалар ҳийнчочларидан, масалан, юмшоқ айиқчалар, кемачалар, ҳатто Барби кўғирчоқлари келажакда архаизм ҳазинасига ўтиб кетадиган кўринади. Мутахассисларнинг башорат қилишларича, келажак юз йиллик интерактив ҳийнчочлар асри бўлади. Ҳийнчочлар ишлаб чиқарувчилар билан компьютер ширкатларининг ўзаро ҳамкорлиги бунинг тасдиқловчи далилидир.

Мутахассисларнинг фикрича, ҳийн технологиясининг ривожини асосан уч хил йўна-

лишда боради: рамзий ҳийнлар, ўрганувчи ҳийнлар ва виртуал ҳийнлар.

Рамзий ҳийнлар - бу ҳийннинг соддароқ шакли. Ҳозирги автомат ҳийнларининг турли кўринишлари бунга мисол бўла олади. Катта тезликка программалаштирилган бундай автомат ҳийнлар ҳаётини воқеаларнинг кўринишини ёки рамзини ифодалайди. Натижада боланинг онги ривожланишида, тажрибасининг ошишида хизмат қилади. Бундай ҳийнлар ўқувчи болаларга нотаниш эмас. Масалан, машина ҳайдаш ҳийнини кўп болалар ўйнаша-

ди. Экранда тасвирланган катта йўл ва у ерда дуч келиши мумкин бўлган машиналарга урилмай, йўлдан чиқмай, диққат-эътибор билан бошқара олса, ижобий баҳолар тўплайди.

Рамзий ҳийнларни фаол ишлаб чиқарувчиси асосан "Дисней" ширкати бўлиб, ҳордиқ чиқарадиган боғларни аттракцион рамзлар билан таъминлаётган. Жонли эртақ қаҳрамонлари, "тирик" ҳайвонлар ва ўқираётган аждарҳолар шулар жумласидандир.

Нью-Йоркда бўлиб ўтган ҳийнчочлар халқаро кўргазмасида ўргатувчи ҳийнчочларни

"Интел" ва "Маттель" ширкатлари тақдим этдилар.

"Интел Плей хз" микро-скопига процессор ва камера ўрнатилган бўлиб, кузатувчи нафақат кўриши, балки уни компьютер экранига чиқариши ва бутун жараёни ёзиб олиши мумкин. Айниқса, кимёвий реакцияларни кузатишда муҳим омил бўлиб хизмат қилади. Натижада бола тасвирни фотонусхада босиб, кўпайтириб, дарс мобайнида фойдаланиши мумкин ёки электрон почтадан жўнатиши мумкин.

Виртуал ҳийнчочлар болалар талабини қондириш билан бирга улар билан муомала ҳам қила оладилар. Тамағочи

бу соҳада биринчи қадам бўлиб, дунёни забт этипти. Массшусетедаги технологик институтини ҳийнлар лабораторияси қошида тайёрланаётган бундай виртуал ҳийнчочлар болаларнинг сеvimли юмшоқ ҳийнчочларининг иккилигидир. Электрон "мағизли" чиройликина юмшоқ жўжа иккита - реал ва виртуал ўлчовда мавжуддир. Бундай ҳийнчочларни чўнтакда олиб юрса ҳам бўлади ёки компьютер экрандаги ҳайратли сюжетларнинг қаҳрамони қилиб кўрса ҳам бўлади.

"Бизнес уик" материаллари асосида тайёрланди.

АЖДАРҲОЛАР ҲАҚИДА АФСОНАЛАР

• Энг кўп аждарҳо ҳақида афсоналар ёзилган мамлакат бу Англия. Афсоналарнинг бирида қизил ва оқ аждарҳо ўртасида даҳшатли жанг кетганини айтишади. Иккала аждарҳо ҳам ҳолдан тойиб чарчаб, ухлаб қолишган. Одамлар пайтдан фойдаланиб, уларни ғафлатда қолдириб Уэльс тоғини кўмишади. Шундай қилиб қизил аждарҳо уруш рамзи бўлиб қолди ва ҳозиргача уэльск байроғида акс эттирилган.

• Хитой мифологиясида эса аждарҳо камдан-кам ёмон бўлишган. Улар худо билан ёнма-ён яшаган. Осмонда учиб, кейин ёмғир ёғдиришган. Хитойликлар ёмғир аждарҳо измида бўлишига ишонишган. Хосил учун зарур бўлган намгарчиликка бу маҳдудлар мутлақ эга деб ҳисоблашган. Шунинг учун ҳам улар аждарҳоларнинг кўнглини овлаш пайида бўлишган.

Агар аждарҳоларнинг жаҳли чиқса, ёмғир бермай қўяди деб ўйлашган. Ҳатто ҳозирги кунда ҳам янги йил байрамларида одамлар аждарҳога ўхшаган қоғоз илонлар, қоғоз матоли аждарҳоларни кўча бўйлаб, омад олиб келсин деган ният билан тақиб юрадилар.

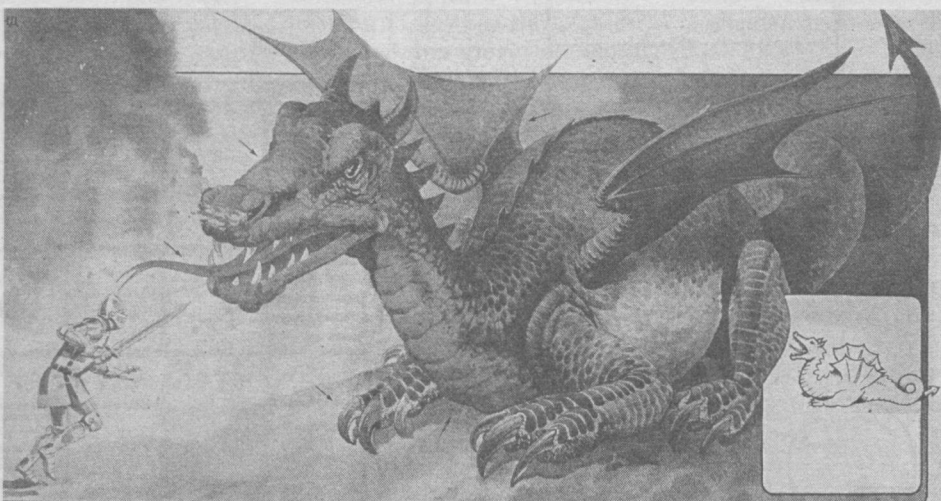
• Шимол халқларининг афсоналарида аждарҳо урушда ҳалок бўлганларнинг қабр тепаларини кўриқлайди. Аждарҳо уруш рамзи бўлган. Викинглар ҳарбий кемаларининг тумшукларига аждарҳо кемаси шаклини берганлар. Кема тумшуги аждарҳонинг кесилган калласи Иорвегил худудларидан топилган.

• 1912 йил матбуотда Индонезиянинг Комодо оролида тирик аждарҳонинг қўлга туширилгани ҳақидаги хабар эълон қилинди. Бир неча йиллардан буён марварид олувчилар вақт-вақти билан бу оролга ташриф буюришар эди. Улар жуда катта ерда юривчи крокодилларни шу Комодо оролида кўрганликларини гапириб юришади. Бу маҳлук чўчка ва ёввойи эчкиларни истеъмол қилиш эвазига кун кечирар экан. Бу гап-сўзлардан кейин зоологик экспедиция текширув ишларини олиб бордилар. Натижада "аждарҳо"лар жуда катта қарғалар бўлиб чиқди. Уларнинг узунлиги 3 метргача борар экан. Бу "Комодо оролининг аждарҳоси" ер

АЖДАРҲОЛАР

Ҳар бир халқнинг афсонаю эртакларида жуда кўп кўрқинчли маҳлук сифатида аждарҳо қавдаланади. Бу баҳайбат, урга оладиган, оғзидан олов пурқайдиган маҳлукнинг йишлаб кишилар оғзидан тўшмайди.

Аждарҳо сўзининг ўзи қадимий грекча сўздан келиб чиққан бўлиб, илон деган маънони беради. Баъзи эртаклардаги аждарҳо кудди катта илонларга ўхшаса, баъзилари кудди динозаврларни эслатади. Лекин аждарҳо ҳақидаги афсоналар, инсонлар динозаврларни анга вақтлар аниқламасларидан аввал бўлганлигининг ўзи ҳам сирли.

юзидаги энг йирик калтакесак ҳисобланади.

• Ўзбек халқ эртакларида ҳам 3,7 бошли аждарҳо ҳақида кўп гап боради. Уларнинг ёвузликларини ботирлар даф этадилар. Ёлғиз ўзлари аждарҳо билан курашиб енгадилар. Яхшилик ҳамиша ғолиб бўлади. Ҳамма муроду мақсадига кетади. Афсоналарда, эртакларда аждарҳо ёвузлик рамзи сифатида ишлатилинади.

Аждарҳо:

- Ғарб афсоналарида аждарҳо форларда ёки сувда яшайдилар. Кўпинча улар битмас-туганмас бойликларни кўриқлашадилар.

- Баъзи аждарҳоларнинг 7 та боши бўлган.

- Аждарҳоларнинг баъзида иккита

ёки учта бургутиникидек узун тирноқли оёқлари бўлади.

- Аждар териси илон ёки крокодилникига ўхшаш бўлади.

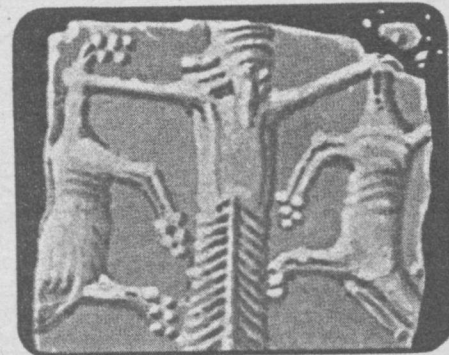
- Қанотлари кўршапалакникига ўхшайди.

ЎТМИШДАН КЕЛГАН ШАРПАЛАР

Инсоният тараққиёти бошланиб-дики, мана шу кўзга кўринмас шарпалар ҳақида гап юради. Тош даврининг одамлари ўлганларни катта тошларга бостириб қўйганлар, токи уларнинг руҳи қабрдан чиқиб, тирикларга тажовуз қилмасинлар.

Қадимги грек ва римликларнинг афсоналарида ўлган одамларнинг шарпалари юриши ҳақида кўп тўхталинади. Гўёки бу арвоҳлар тириклар ҳаётига аралашиб юришар экан. Греклар кўпинча руҳларни бағритошлик ва ёвузлик келтирувчи сифатида қабул қилишган. Руҳлар кўрқинчли башаралардек (ужас) инсонлар ҳаётига тажовуз қилиб, ноҳушликлар олиб келишган.

• Дастлабки бизга етиб келган руҳлар ҳақида гапирувчи қадимги вавилонликларни "Гильгомиш" эпосидир. Бу эпос бундан 2000 йил аввал яратил-

ган. Унда қаҳрамон Гильгомиш ва унинг рангсиз одам қиёфасидаги ўлган дўсти ҳақида гапирилади.

• Мисрликлар эса кху исмли боши қушнинг бошига ўхшаш, ўлганлар руҳини ўзига жо қилган шарпалар бўлишига ишонишган. Бу шарпалар гўёки одамлар орасида турли касалликларни тарқатган.

• Қадимги Рим тарихи ҳам шарпалар ҳақидаги тафсилотларга бой. Бизнинг эрамизгача бўлган 44 йил Брут исмли ҳарбий Юлий Цезарга суиқасд режалаштириб юрган. 15 март куни қотиллар Цезарни қилич билан чошиб ташлайдилар. Кўп ўтмай Брутни даҳшатли ва улкан шарпа таъқиб қила бошлайди. Шарпа ўзини ҳарбийнинг ёвуз даҳосининг руҳи эканлигини билдиради. Шарпа Брутнинг жангоҳда қурилган палаткасида пайдо бўлиб, масалани ҳал қилади. У ўлим элчиси бўлиб келади. Ҳақиқатан ҳам Брут эр-талабга бориб ўз жонига қасд қилади (Шекспирнинг пьесасида эса Брутни

Юлий Цезарнинг арвоҳи таъқиб қилади).

ШАРПАНИ ҚАНДАЙ БИЛИШ МУМКИН?

Шарпа қандай кўринишда бўлади? Бу саволга жавоб бериш қийин. Шарпалар фавкуллода ҳар хил кўринишда бўладилар. Бир хилари кўзга кўринмас, бошқалари қора сояли, баъзилари тирик инсонлардек. Узоқ вақт мобайнида умумий белгилар ҳам тўпланган.

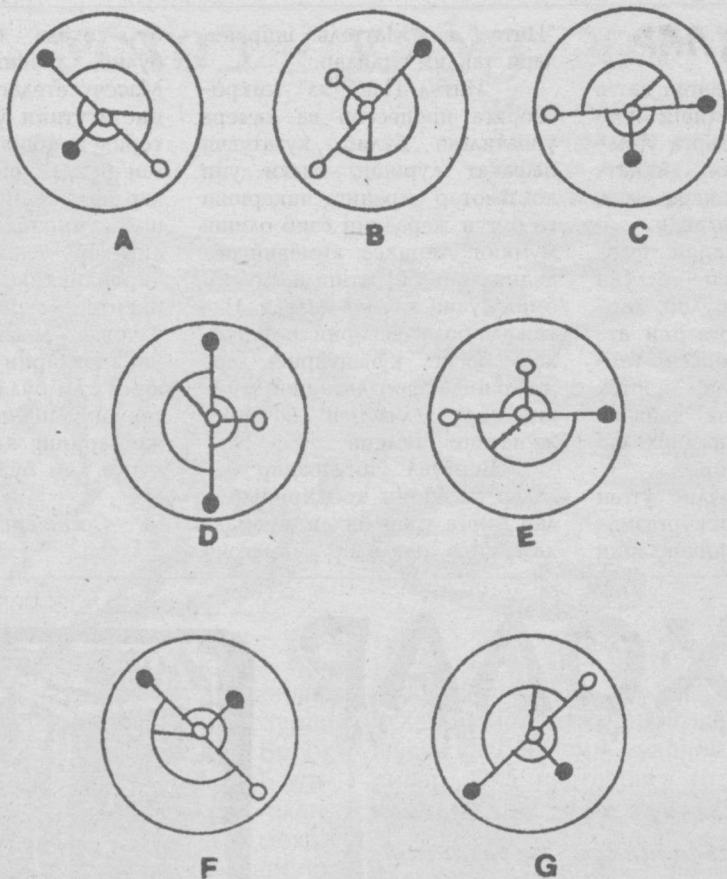
• Шарпалардан ўтмиш нафаси келади. Эски кийимларда бўладилар.

• Уларга, ҳатто мурожаат қилинганда ҳам гапирмайдилар.

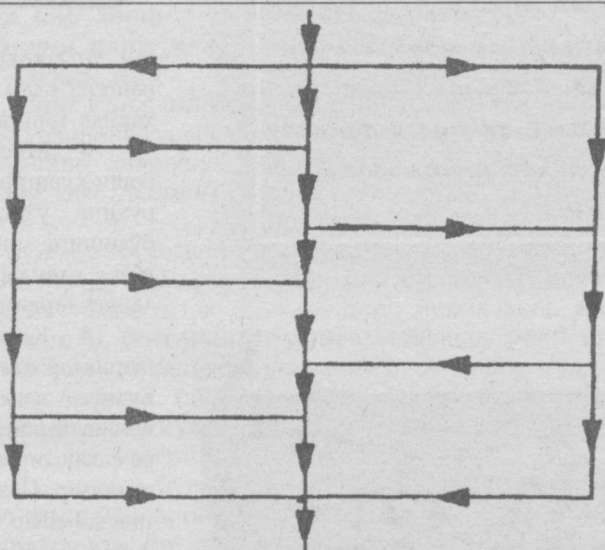
• Истаган жойда пайдо бўладилар, ҳавода, ер тагида, жисмонан кириш, туриш мумкин бўлмаган жойларда.

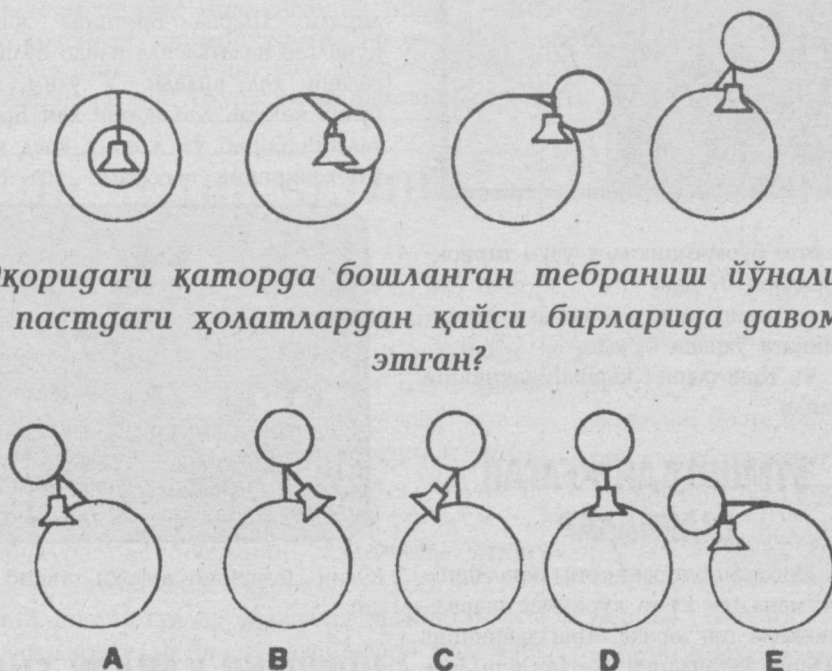
Ушбу шакллардан қайси бири ортиқча?

Стартдан финишгача бўлган
оралиқда нечта йўналишга
имкон бор?

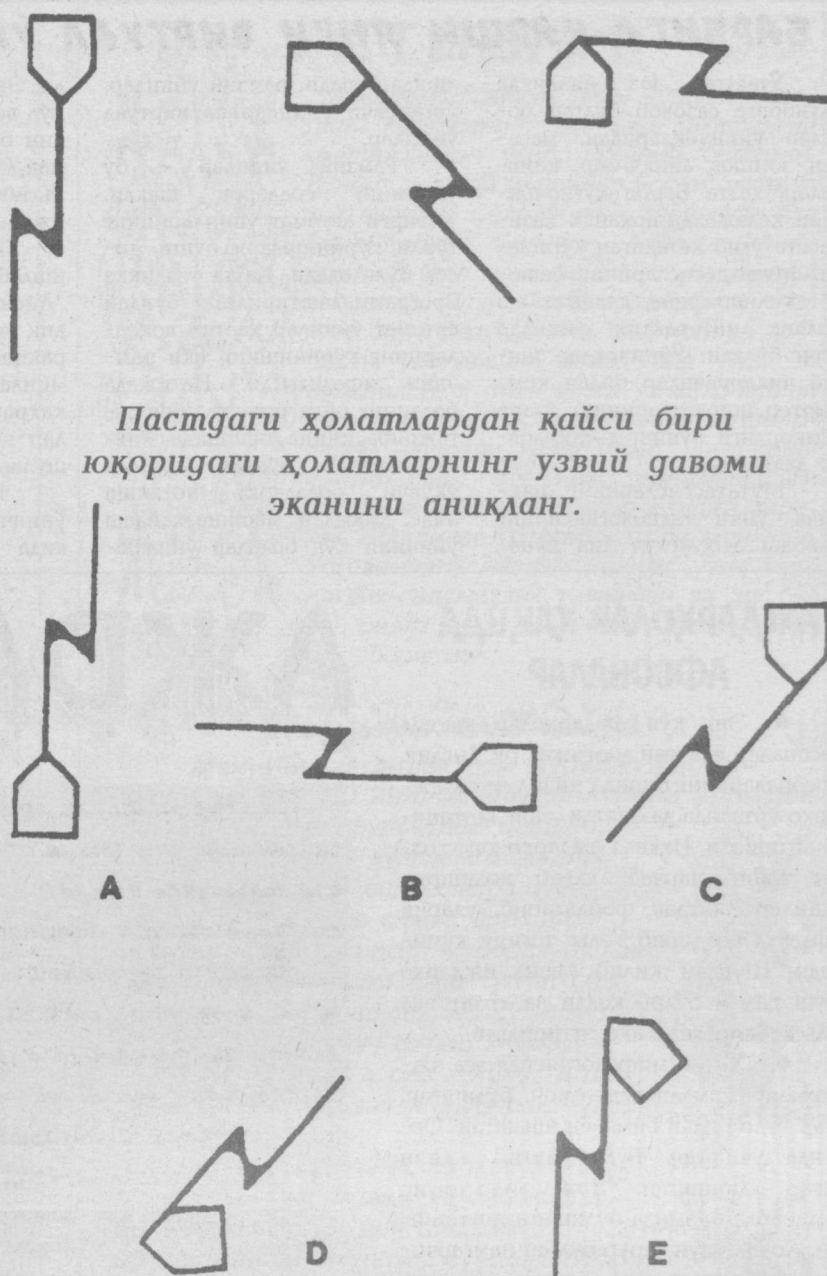
Юқоридаги қаторда бошланган тебраниш йўналиши
пастдаги ҳолатлардан қайси бирларида давом
этиган?

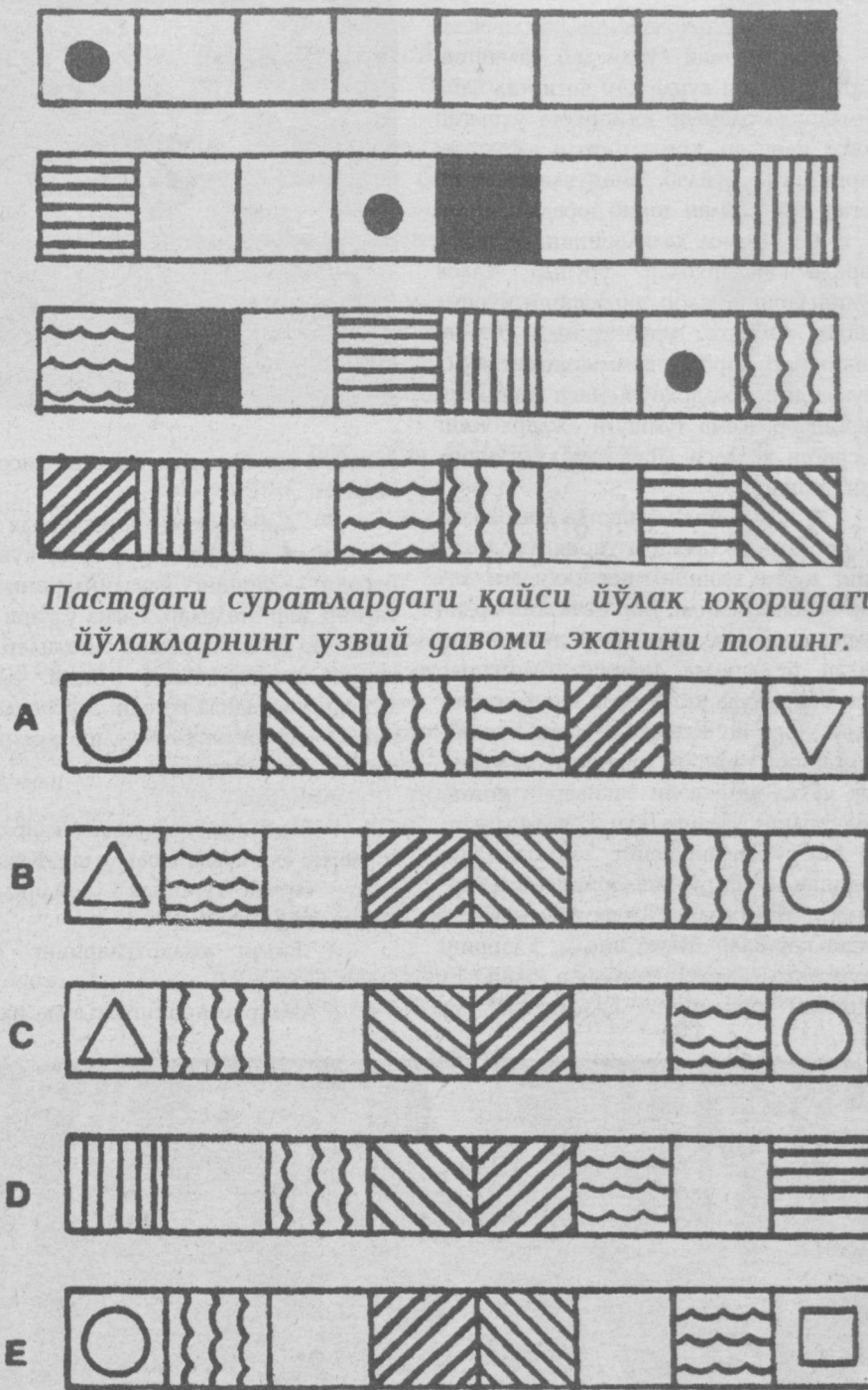
Кубиклар тўпламидаги битта кубикнинг уч томони тасвирланган. "Н" ҳарфи ёзилган томоннинг қаршисига қанақа ҳарф ёзилган?

Пастдаги ҳолатлардан қайси бири
юқоридagi ҳолатларнинг узвий давоми
эканини аниқланг.

*Пастдаги суратлардаги қайси йўлак юқоридаги
йўлакларнинг узвий давоми эканини топинг.*

Эх, орзу...

Тўп тепгандим синди
«чил-чил»
Раҳимларнинг ойнаси.
Отасидан ҳам баджаҳл
Раҳимжоннинг онаси.

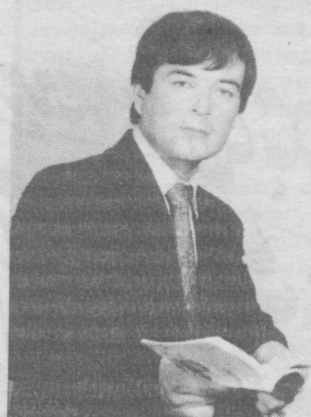
Тутиб олиб уйимизда
Кулоғимдан буради.
«Ойнага пул кўп, деб,
сизда»
Дадам сари судради.

Сира камлик қилмагани
Чап кулоғим оғриғи.
Ўнг кулоғим тутди дадам
Ярим соат бор—йўғи.

Болам, билсанг,
Тўп тепмоқлик
Бекорчининг эрмаги.
Бўш вақтда ер чопмоқлик
Ҳозир бизга кераги...

Бўш майдон бўлганида
Бўлганида бўш вақт.
Тўп тепмасдим кўчамизда
Синмас эди ойна—нақд.

Ер чоп, мол боқ, эх, юраги
Тўпни севган боламан.

Бу юришда қандай қилиб
Марадонна бўламан?

Бағрака

Онасининг айтганига
Кирмас ким?
Бўлар—бўлмас гапга ётиб
Йиғласа ким?

Ўша уйга боқиб жаҳл
Қилар Худо.
Ўша уйга баракани
Этмас ато.

Сўнгра ўша уйда тез—тез
Бўлар уруш.
Ўз-ўзидан ортга кетар,
Юришмас иш.

Мен 1966 йил Тошкент вилоятининг Чиноз туманида
туғилганман. Исм—шарифим Носиржон Тошматов. Тахал-
лусим — ДИЛСЎЗ.

Тақдирнинг тақозоси билан менга қизиққанам — Тош-
ДУнинг пиллапояларига оёқ қўйиш насиб этмади. Узоқ
йиллар кўлларим гоҳ омбир, гоҳ болға, гоҳ кетмон, гоҳ
андава... кўяверингчи, бир йигит билиши лозим бўлган
кўп касб билан машғул бўлишига тўғри келдим. Лекин,
ҳаётининг энг кўп қисми ҳозиргача ер билан тиллашиб,
яъни, деҳқончиликда ўтди.

Кўлларимни нимаки банд қилмасин, вақти—вақти би-
лан улар ўринларини қаламга бўшатиб туришди. Бу —
юррак амри экан.

Ўсмирлик — болаликнинг навбатдаги поғонаси. «Мен
кимман?» саволига ҳали тўлиқ жавоб топиб улгурмай,
«у(йигит ёки қиз) —ким?» саволига тўқнаш келадиган
палла. Севимли газетамиз — «Тонг юлдузи» болалар ва
ўсмирлар газетаси. Сиз — ўсмирларнинг ҳаётини у ёки
бу жиҳатини бироз бўлса-да ёритиши мумкин бўлган
шеърларимни бу кун ҳукмингизга ҳавола этиялман.

Ўзни таништириш осон, лекин, янги танишнинг сен
ҳақдаги фикри энг асосийси. Шундай эмасми, Азиз га-
зетхон?...

Ахмоғини йўқ!

Тез-тез чойнак, пиёлалар
Сина бошлар.
Шайтон қургур елкаларга
Мина бошлар.

Йиғласангиз ҳар нарсага
Ўзни отиб,
Баракани борин Худо
Олар тортиб.

Собир акам қолди ўзгариб,
Ўхшамайди ўзига сира.
Эркаламас мени кўтариб,
Ҳам ўйнамас мен билан
бирга.

Ўзгаргандек гўё товуши,
Ўзгаргандек юзи, кўллари.
Ўйлагани, ёлғиз ташвиши —
Очилсайди тезроқ гуллари.

Ўқимасди илгари китоб,

ХАЁЛ ЧЕЧАКЛАРИ

Энди китоб кўлидан
тушмас.
«Айлади ишқ мени
кўп бетоб»
Деган сўзлар тилидан
тушмас.

Тушунмасман айтган
сўзларин,
Ўзини ҳам тушунмаялман.
Дадамларга ё
айтсаммикин,
Чиндан бетоб бўлдим
акам?

Тунов куни бир оқшом
чоғи,
Кўриб қолдим битта
қиз билан.
Пичирлади у қизга:
«Шохи,
Бир умрга бўлсам
сиз билан»

Ҳа, тушундим, энди
тушундим,
Акам мени қияпти аҳмоқ.
Кичкина, деб мени
у балким,
Топдимикан каттароқ
ўртоқ.
ДИЛСЎЗ

Қадрли болажонлар! Тенг-
дошингиз Абдурахимбек гў-
зал Андижоннинг ўша ҳам-
мамизга маълуму—машҳур
бўлган, қараса кўзни қамаш-
тиридиган ўзининг «Нексия»,
«Тико», «Дамас» лари билан
ҳатто дунёга донғи кетган
дея кўркмасдан бемалол
айтаверса ҳам бўладиган гў-
зал Асака шахрида яшайди.

У, улғайгач Ватанимизни-
нг, Она Ўзбекистонимизнинг
осойишталиги учун хизмат
қиладиган, фидойи ҳарбий
хизматчи бўлиш орзусида ти-
нимсиз ўқиш, изланиш би-
лан банд. «Ватан учун хиз-
мат қилиш бу ҳаммининг бур-
чидир», — дейди Абдурахим
қатъият билан таъкидлаб.

Биз эса унга бир неча са-
воллар билан мурожаат қил-
дик, табиатан камгап ва жид-
дий бўлган бу тиришқоқ бо-
лакай саволларимизга мух-
сар ва мукамал қилиб жа-
воб берди.

— Айтингчи Абдурахимбек,
нега айнан ҳарбий хизматчи
бўлмоқчисиз?

— Она— Ватанга бўлган
меҳримни оғизда эмас, амал-
да кўрсатмоқчиман, айтиша-
дику, сўздаги осмондан, иш-
даги нарвон яхши, —деб.

— Ватанга бўлган бу қа-
дар мустаҳкам эътиқод ва
меҳрингизга сабаб нимада,
сиздаги бу улкан меҳрни ким
уйғотган?

— Ватанга бўлган меҳр
ҳам, умуман ҳар қандай ме-
ҳр ҳам уйғотилмайди фақат
уйғонишига таъсир кўрса-
тилади холос.

— Ёшлигимда бобом бир
афсона айтиб берган эдилар.

«Қадим замонларнинг би-
рида бизнинг Андижон то-
монларда бир подшоҳ яшаб,
давру—даврон суриб ўтган
экан. Ниҳоятда кўли—очикли-
ги, саховатпешалиги сабаб-
ли унинг саройидан дўс-
ту—ёрларнинг, ошною—би-
родарларнинг қадами узил-
мас, саройдан эртаю кеч но-
гораю—карнай сурнайларни-

нг садоси тинмас экан. Кунлар-
дан бир кун бу подшоҳга адо-
ват кўзи билан қараб юрган,
қўшни мамлакатнинг подшоси
кутилмаганда бостириб кириб,
ҳамма ёқни остин-устун қилиб
ташлабди. Подшоҳнинг ўзини
эса қаттиқ яраланганлиги учун
уни ўлган деб ҳаёл қилиб, уни-
нг бошқа ҳамма нарсасини:
мол—мулкини ҳам, жамийки
аскарларию, бутун бошли ҳа-
рамини ҳам асир қилиб ўз мам-
лакатида олиб кетибди.

Орадан кунлар ўтиб
соғайиб

СЎЗДАГИ ОСМОНДАН ИШДАГИ НАРВОН ЯХШИ

кетган,
подшоҳ яна куч
тўплаб ўзининг илгарига мав-
қенини ҳам, тожу—тахтини ҳам
қайта тиклабди.

Яна дўсту—ёрлар, биродар-
лар унинг саройига қайта бош-
лабдилар.

Лекин доно шоҳ бу гал ҳеч
кимга илгаригидай мурувват
кўрсатмабди. Ошно биродар-
ларнинг базму—жамшидлари
учун сарфланадиган маблағни-
нг ҳаммасини юртнинг, Вата-
нининг ободинчилиги учун са-
рфлабди, тинимсиз ҳамма ёқ-
ни кўркамлаштириш карвонса-
ройлар, масжиду—мадрасалар,
гўзал иморатлар қуриш билан
банд бўлибди. Ҳатто бу юмуш-
лардан ортиб, уйланишни ҳам
хаёлига келтирмабди, ундан
бунинг сабабини сўрашганла-
рида подшоҳ шундай жавоб
берган экан:

— Бу дунёда ҳамма нарс-
нинг бевафо ва ўткинчи экан-
лигини мен яна бир бор ўз бо-
шимдан ўтказгач, амин бўлдим.
Ҳамма нарса ва ҳамма; севиқ-
ли ёр ҳам, дўсту—биродарлар-
инг ҳам, бола—чақанг ҳам, ҳат-
то ота—онанг ҳам пайти келса

ташлаб кетишар экан, фақат
Ватангина, она тупроқгина то-
ким ўзинг ташлаб кетмагуни-
нга қадар ҳеч қачон ташлаб
кетмайди. Шунинг учун то ку-
ним битиб, шу она Ватанимни,
садоқатли тупроғимни ўзим
ташлаб кетмагунимга қадар бор
куч ғайратимни фақатгина шу
тупроқнинг ободлиги учун са-
рфлайман.

Бу ривоят менда жуда чуқур
таассурот қолдир-
ган

эди. Кўн-
лимдаги ватан
туйғусининг меҳрининг бу
қадар чуқурлашувига айнан шу
ривоят сабабчидир, эҳтимол.
Ҳатто орадан йиллар ўтгач, шу
ривоятга бағишлаб бир шеър
ҳам ёзганман.

— Унда эшитайлик бўлма-
сам,

Сочга кўнғач қировлар,
қорлар

Дилни ёшлик гашти
тутмайди,

Ташлаб кетар шунда
дўст-ёрлар

Фақат Ватан ташлаб
кетмайди.

Туйғуларинг элтади бошлаб,
Самоларга буйинг етмайди

Ҳатто онанг кетади ташлаб
Фақат Ватан ташлаб

кетмайди.

— Ҳали мактаб ўқувчиси бў-
ла туриб шундай мукамал
шеърлар ёзишингиз мени жу-
даям ҳайратга солди, очиги
шубҳалантириб ҳам қўйди.
Шеър чиндан ҳам ўзингизни-
кими!

— «Ақл ёшда эмас бошда
бўлади», —дейдилар опа, ни-
ма мен сизга бировнинг
шеърини ўзимники деб ўқиб
берармидим...

Биз ҳам «Обрўйинг борида
этагингни ёпиб қол», —деган

мақолга амал қилиб суҳба-
тимизнинг мавзусини секингина
бошқа ёққа буриб юбордик.

— Бобур Мирзодек буюк
шоирга Ватандош бўлганли-
гингиздан фахрланишингиз та-
биий албатта, айтинчи Абдура-
ҳимбек, сизнинг ҳам Бобур
Мирзога ўхшагингиз келадими?

— Йўқ, мен фақатгина ўзим-
га ўхшашни хоҳлайман.

— О,ҳо
зўрсиз-ку, унда
айтинг-чи ўзингиз қандай бў-
лишни хоҳлайсиз, яъни қандай
инсон бўлишни демоқчиман, чун-
ки тенгдошларингиз ҳам билиб
қўйишин-да ўзига ўхшаш қан-
дай бўлишини.

— Мен келажақда сўзи би-
лан иши бир, мард ва жасур
одам бўлишни хоҳлайман.

— Бундай одам бўлиш учун
аввалом бор нималар қилиш
керак?

— Ҳеч қачон ёлғон гапир-
маслик, ҳамда берилган ваъда-
ни албатта бажармоқ керак.

— Агар зерикиб қолмаган
бўлсангиз, сизга яна бир—ик-
кита саволим бор эди.

— Зерикишга зерикмадим-
ку, лекин шошаётганлигим ро-
ст. Ҳадемай соат икки бўлиб
қолади ва клубимизнинг маш-
ғулотларига кечикиб қоламан.

— Қандай машғулоти экан, у
билсак бўладими?

— Машғулотларимизнинг
мавзуси ҳозирча сир, катта бир
тадбирни амалга ошириш ара-
фасида турибмиз.

— У қайси йўналишдаги тад-
бир эканлигини билсак бўлар
ахир.

— «Вақтинг кетди, бахтинг
кетди», —деган йўналишда ўта-
диган тадбир.

Бу кесатикдан тегишлича ху-
лоса чиқардимда Абдурахим-
бек Ҳалимжон ўғли билан уни-
нг кежақдаги орзулари ва ре-

жаларига муваффақиятлар ти-
лаган ҳолда мамнуният би-
лан хайрлашдим.

Дарвоқе, Абдурахимбек
билан бўлган ушбу суҳбати-
миз нашрга тайёрланиб га-
зетамиз саҳифаларида те-
ришга тушиш арафасида тур-
ган кунларда андижонлик ёш
мухбирлардан келган хабар-
ларнинг бирида бизнинг сир
сақлашни яхши биладиган ки-
чик қаҳрамонимиз яширган
бу катта сир очилиб қолди.

Маълум бўлишича, Абду-
рахим ўзи билан бирга
ўқийдиган бир тўда аълочи
ва жамоатчи, фаол мактаб-
дошларини йиғиб, «Фидойи
ёшлар клуби» ташкил қилган
экан ва бунга қўшни мактаб-
даги тенгдошларини ҳам жа-
лб қилиб, буюк Истиклоли-
мизнинг 8 йиллигига бағиш-
лаб; «Фақат Ватан ташлаб
кетмайди», —деган мавзуда
мушоира ўтказиб голиб чи-
қишбди.

Бир айтган гапини иккин-
чи марта қайтиб такрорлаш-
ни хуш кўрмайдиган бу хуш
фeyл ва камгап қаҳрамоним
эса, ўтказилиш арафасида
турган тадбирни мендан сир
тутиб, «Вақтинг кетди, бах-
тинг кетди», —дея ўғит қил-
ган экан-да!

Начора бир каттанинг, бир
кичикнинг гапига кулоқ ос»,
—демиш донолар.

Қадрли болалар, мен ҳам
шу фурсатдан фойдаланиб
сизларга яна бир бор эшит-
ган ўғитимни таъкидлаб ўт-
моқчиман:

«Огоҳ бўлинг, вақтингиз-
ни зинҳор беҳуда ўтказманг,
чунки: «ВАҚТНИНГ КЕТИШИ
БУ БАХТНИНГ КЕТИШИДИР»
яхши ишлар ва яхшиликлар
сари шошилиш, ОНА—ВАТАН
равнақи ва камоли учун қў-
лингиздан келганича ўз ҳис-
сангизни кўшинг». Абдура-
ҳимбек Ҳалимжон ўғли
таъкидлаб ўтганидек: «Фақат
Ватангина ташлаб кетмайди»!

Санобар Меҳмонова
суҳбатлашди.

ЎЗИМИЗНИНГ ҒАҒУР ҒУЛОМ

3. КАВАРДОНГА ИЛК ТАШИРФ.

1928 йилнинг тароватли ёзи, Пўлатхужа Сиддиқхужа ўғли Сувчи дўсти Ғафур Ғуломни қишлоқ ҳаёти билан таништириш мақсадида уни она қишлоғи Кавардонга таклиф қилади. Ғафур Ғулом ўзининг бир неча қаламкаш дўстлари билан қишлоқнинг чанг ва ўнқир-чўнқир йўлларида юришиб Кавардонга кириб келишади. Қишлоқнинг сўлим табиати, мусаффо ҳавоси, шоир табиат одамлари Ғафур Ғуломни бутунлай ўзига мафтун қилиб олади. Шў-шў бўлади-ю, Ғафур Ғулом Кавардон қишлоғига тез-тез келадиган бўлади. У ҳар гал Кавардонга келганда қишлоқ енидан оқиб ўтадиган Қорасув дарёси бўйларига тушиб хордиқ чиқарар Хонтепа ва Хонимтепа каби тепаликларига чиқиб сайр қиларди. Қишлоқ кишилари билан эса узок-узок суҳбатлар қуриб мушоиралар ўтказишар эди. Буларнинг барчаси Ғафур Ғуломнинг ижодий фикрлашига туртки берарди.

4. ҒАҒУР УКАНГ БИР КЕЛМАДИ.

(Пўлатхужа Сиддиқхужа ўғли Сувчининг синглиси Умиринисо ая ҳикояси)

Мен ўша кезларда Ўрта Осиё бюроси қошида очилган хотин-қизлар курсида ўқир эдим. Ана шу вақтларда домла Ғафур Ғулом қаламкаш дўстлари Ойбек, Мақсуд

**Азиз асримизнинг азиз онлари,
Азиз одамлардан сўрайди қадрин,
Фурсат ғаниматдир, шоҳ сатрлар-ла,
Безамоқ чоғидир умр дафтарин.**

Ғафур Ғулом.

Шайхзода, Абдулла Қаҳҳорлар билан тез-тез Кавардонга келишиб бизнинг уйда меҳмон бўлишарди. 1929 йилнинг февраль ойида мен (хотин қизлар курсини тугаллаб, йўлланма билан Тошкентдаги САГУ) Ўрта Осиё Давлат дорилфунуни қошида очилган икки йиллик курсга ўқишга кирдим. Менда ҳам ўша кезларда журналистикага бўлган ихлос жуда баланд эди. Менинг турли хабар ва мақолаларим Республика радиосида, «Қизил Ўзбекистон», «Ёш ленинчи», «Шарқ ҳақиқати» каби газеталар саҳифаларида тез-тез босилиб турарди.

Бир куни ўқишдан чиқиб уйга келсам, акам Пўлатхужа оғир дардга чапиниб, касал бўлиб ётган эканлар. Дўсти Ғафур Ғулом акамни кўргани бирон маротаба ҳам келмабди. Ўшанда акам Пўлатхужа онамиз Савринисо номидан дўсти Ғафур Ғуломга ҳазил тариқасида шеърий мактуб йўллаб уни мендан бериб юборган эди. Шеър шундай ёзилган эди:

Ёру дўст келди ҳамон Ғафур

уканг бир келмади,

Дард чекиб бўлдинг ёмон
Ғафур уканг бир келмади,
Сен деган эрдинг укам
Ах-рор ила бўлди икков,
Бўлмади сен ўйлаган Ғафур
уканг бир келмади.
Келмаса ҳам бўлсин омон
дўстларинг барчаси,
Энг қадрли ҳам жонажон
Ғафур уканг бир келмади,
Уйлама қилди ҳазар деб,
Балким қўли тегмагандир,
Қиш хавоси йўл ёмон Ғафур
уканг бир келмади.

Мен шеърни олиб борган кунимнинг эртасигаёқ, домла Ғафур Ғулом шеърни қўлига олганча «а, ойи, қиш хавоси йўл ёмон-а» — деганча онамиз Савринисо ая олдиға кулиб кириб келган эди.

Ҳа, домла Ғафур Ғулом ана шундай хушқачқак ва кулги севар ажойиб инсон эдилар.

5. СОВҒА

1930 йилнинг ёзи. Пўлатхужа Сиддиқхужаев ҳамқишлоқлари Ўрмон-тегирмончи, Шертай-фирқа, Нормат-бригадир, Нуъмонхужа-ҳисобчи ва Иван Бондаренко, Тўлаган Рўзиев сингари комсомоллар билан

Кавардон қишлоғида биринчи: «Меҳнат-бирлик» колхозини тузишади. Хўжаликнинг биринчи раиси Пўлатхужа аканинг ўзи бўлади.

Пўлатхужа ака ўзининг «Ишчи-деҳқон бирлиги» шеърида ўз фикрларини шундай ифода қилади:

Яшасин дунёда доим,
Ишчи-деҳқон бирлиги.
Бирлики маҳкам қилишда
Партия раҳбарлиги!
Кундан-кунга яшнасин
Колхозда меҳнат бирлиги.
Бошқа келмасдан йўқолсин,
Камбағалнинг хўрлиги!
Хўр яшашга ҳақимиз бор,
Биз бугун озодмиз.
Бирлашиб якка хўжалик,
Барча хўррам-шодмиз!

Домла Ғафур Ғулом Кавардонга Пўлатхужа хонадонига тез-тез келиб турарди. Янги тузилган «Меҳнат-бирлик» колхозини даладарида чиқиб ўза ривожини кўздан кечириш ва колхозчилар билан суҳбатлар қуришарди. Булар эса Ғафур Ғуломни коллективлаштириш мавзусига бағишланган янги

асарлар ёзишга ундар эди.

Ана шундай кунларнинг бирида Пўлатхужа аканинг умр йўлдоши Пайзинисо опа ҳовлидаги сўлимгина супада рўмолча тўкиб ўтирарди.

— Пўлатхужа ака, — деганча домла Ғафур Ғулом дафтар, китобини қўлтиқлаб эшикдан кириб келди.

— Қайним, келинг-келинг, қайси шамол учирди. Боягина Мунисхон йўл қараётган эди... Бугун меҳмон келаров десам, акангиз Ғафуржон келса керак, деган эди. Билмадим, сизни келишингизни қаёқдан биларкин.

— Хорманг, янга, хорманг. Бу Пўлатхужа акам мени меҳмонга келишимни тушларида ёки фол очиб билсалар керакда. Йўқса, мени қишлоққа айнан бугун келишимни қаёқдан билар эдилар. Бу дейман Пўлатхужа акамнинг ўзлари кўринмайди. Ёки яна кимиз-пимиз ичгани кетди-ларми.

(Давоми бор).

СЕШАНБА, 20 апрель.

Ўз.ТВ — 1

9.10 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Теле-сериял 39-қисм.
10.25 Кундузги сеанс. «Дон киход фарзандлари». Бадий фильм.
12.05 «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериял.
12.55 «Олтин тож». Телевизион ўйин.
18.10 «Ха, ха, ха» («Ҳазил, ҳажвия, ҳангома»).

20.10 Оқшом эртаклари.

Ўз.ТВ — 2

18.05 «Кусто командасининг сув ости саргузаштлари». Теле-сериял 39-қисм.

Ўз.ТВ — 3

18.10 «Ёрилтош». Мульттўп-лам.
18.30 «Сен ҳақингда ва сен учун».

Ўз.ТВ — 4

15.40 «Бинафша».
17.00 «Жонли сайёра».
17.15 «Куйини топинг».
17.45 «Мультчархпалак» «Ака-ука Гримм» эртаклари «Шахзода ва қурбақа» 2-қисм.
19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар!»

ЧОРШАНБА, 21 апрель.

Ўз.ТВ — 1

9.20 Ўзбектеlevision на-мойиш этади: «Хунари бор хор бўлмас».
9.40 «Еднома» Ф.Жаҳонгиров.
10.30 «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериял.
12.05 «Ватанпарвар».
12.30 Кундузги сеанс «Федерал полиция» Кўп қисмли бадий фильм 7-серия.
18.10 «Омад юлдузи». Телевизион ўйин.
20.00 «Таълим-тарбия мил-лий дастури-амалда».
20.10 Оқшом эртаклари.

Ўз.ТВ — 2

18.05 «Янги авлод» студия-си намойиш этади. «Жажжи давра».
18.40 «Семурғ» ўсмирлар учун кўнгилочар дастур.

Ўз.ТВ — 3

18.10 «Ёрилтош» мульттўп-лам.

Ўз.ТВ — 4

17.45 «Мультчархпалак» Ака-ука Гримм эртаклари. «Шахзода ва қурбақа» 3-қисм.

19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар!».

ПАЙШАНБА, 22 апрель.

Ўз.ТВ — 1

9.10 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари. 40-қисм».
10.05 «Кел, дўстлашайлик!». И. Охунбобоев номидаги Ёш томошабинлар театрининг спектакли.
12.05 Кундузги сеанс: «Интеграл» Бадий фильм.
13.40 «Очиқ дарс».
18.10 Болалар учун «Умид уч-кунлари».
20.10 Оқшом эртаклари.

Ўз.ТВ — 2

18.05 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари» 40-қисм.

Ўз.ТВ — 3

18.10 «Ёрилтош» мульттўп-лам.

Ўз.ТВ — 4

17.00 «Бу ажиб дунё».

17.15 «Куйини топинг».

17.45 Мультчархпалак «Ака-ука Гримм» эртаклари. «Шахзода ва қурбақа» 4-қисм.

19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар!»

ЖУМА, 23 апрель.

Ўз.ТВ — 1

10.05 Немис тили.
12.30 Кундузги сеанс. «Федерал полиция» Бадий фильм. 8-қисм.
18.10 Болалар учун «Бир сиким тупроқ».
20.10 Оқшом эртаклари.

Ўз.ТВ — 2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Келинг, танишайлик!», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ — 3

9.00 «Ёрилтош» мульттўп-лам.
9.40 «Болажонлар экрани».
11.40 «Кўзгу» тележурнал.
18.10 «Ёрилтош» мульттўп-лам.
20.00 «Жума оқшомида».

Ўз.ТВ — 4

17.45 «Мультчархпалак» Ака-ука Гримм эртаклари. «Брекен создалари».
18.45 «Мўъжизалар майдони».
19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар!».

ШАНБА, 24 апрель.

Ўз.ТВ — 1

«УМИД» НАМОЙИШ ЭТАДИ.

10.10 «Кўзгу».
11.10 Ёш ижрочилар концерти.
13.00 «Кувноқ стартлар» телемузоабак.
14.00 Кундузги сеанс: «Шахриоданинг охириги тун» бадий фильм. 3-қисм.
18.00 Болалар учун «Гул-гунчалар».
19.55 Оқшом эртаклари.

Ўз.ТВ — 2

9.00 «Янги авлод» студия-си намойиш этади.
10.05 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». 39-қисм.
12.35 Болалар учун фильм. «Рики, Тики, Тави».
18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади.
«Бўш ўтирма», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ — 3

10.45 Болажонлар экрани.

18.05 «Ёрилтош». Мульттўп-лам.

Ўз.ТВ — 4

10.55 «Жонли сайёра».

11.10 «Биргаликда куйлаймиз».

17.10 «Бинафша».

ЯКШАНБА, 25 апрель.

Ўз.ТВ — 1

8.30 «Қамалак» болалар учун кинодастур.
«УМИД» НАМОЙИШ ЭТАДИ
10.00 «Ватанимга хизмат қилман».
11.00 «Болаликка бахшида умр».
11.20 «Кўшигим, жон кўшигим».
13.00 Шоҳруҳ клуби.
13.50 Кундузги сеанс: «Одамлар орасидаги бўри боласи». Бадий фильм.
18.00 «Олтин тож» телеўйин.
20.05 «Оламга саёҳат».

Ўз.ТВ — 2

9.00 «Янги авлод» студияси на-

мойиш этади.
10.20 «Инглиз тили сиз учун».
10.50 «Кусто командасининг сув ости саргузаштлари. 40-қисм».
13.40 «Цирк, цирк, цирк».
14.00 «Бугуннинг боласи».
17.35 «Якшанба — болалар учун».
17.55 «Янги авлод» студия-си намойиш этади. «Катта та-наффус».
19.30 «Синфдош».

Ўз.ТВ — 3

9.00 «Ёрилтош» мульттўп-лам.
11.45 «Табриклаймиз, кут-лаймиз!».
12.05 Болажонлар экрани.
18.15 «Мультжумбоқ».
19.05 «Табриклаймиз, кут-лаймиз!».

Ўз.ТВ — 4

9.05 «Эртакларнинг сеҳрли олами».
14.20 «Фан-тайм». Болалар учун инглиз тили.
14.55 «Дўстлик» видеокана-ли: «Дидар», «Айчурек».
18.05 «Тенгдошлар».
18.45 «Бу ажиб дунё».

ДУШАНБА, 26 апрель.

Ўз.ТВ — 1

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2

18.05 «Янги авлод» студия-си намойиш этади. «Ким эп-чилу, ким қаққон?».

Ўз.ТВ — 3

18.10 «Ёрилтош» мульттўп-лам.

Ўз.ТВ — 4

17.15 «Куйини топинг».
17.45 Мультчархпалак. «Ака-ука Гримм» эртаклари. «Шахзода ва қурбақа».
19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар».

Азиз ўқувчилар! Ўзбекистон телевидениесининг сизлар учун тайёрлаган кўрсатув, фильм ва мультфильмлари ана шулардан иборат. Кўрсатувларимиз ҳақидаги ўз фикр ва мулоҳазаларингизни севимли газетангиз «Тонг юлдузи»га ва Ўзбекистон телевидениесининг «Умид» бош муҳарририятига ёзиб юборинг!

ТОХИР МУЛЛАБОВЕВ,
Ўзбекистон
телевидениеси «Умид»
бош муҳарририятининг
гурӯх раҳбари.

Республикаимизнинг чека худуди. Оддий, қишлоқ оилаларидан бири. Серфарзанд оила. Кеч куз фасли. Пишиқчилик вақти...

Оила бошлиғи Жамол ака одатдагидек барвақт уйғонди. Ҳозир дақиқалар ҳам ганимат. Даладаги пахтани ёгин-сочинга қолдирмай, тезда йиғиб-тегриб олиш лозим. Қишлоқ ҳали уйқуда. Уфқ билинар-билинамас ёришяпти. Маҳалла хўрозларининг кўшиқлари авжига чиққан. Бири олиб, бири қўяди. Қишлоқ кўриқчилари «бўрибосарлар» гоҳ-гоҳ хуриб қўяди. Жамол ака таҳорат олди. Этигу-яхтак, чопон ва қийикни ихчам кийди. Бомдод намозини ўқиб бўлиб, хонтахта четига чўкка тушди:

— Хотин, чойинг қайнади? Бўлақол мен кечикаяпман...

Ҳосият опа бир қўлида дастурхонга ўралган нон, бир қўлида чойнакда чой, айвон остонасига келиб ўтиради:

— Ассалому алайкум, отаси. Яхши ётиб турдингизми?

— Ваалайкум ассалом, тузук...

Ҳосият опа ўрнидан туриб, ишқомга кириб кетади. У ердан бир бош кишиш узумни узиб, товоққа солиб чаяди ва Жамол аканинг олдида келтириб қўяди. Жамол ака чойни пуфлаб-пуфлаб ичарди. У шошиляпти.

— Ўғлингиз Комилжон яна туфлигининг жағини йиртиб келибди. Фотима кизингизни оёғида ҳам ҳеч нимаси йўқ. «Ши-и-и-р» этиб ёғса киядигани йўқ. Жамол хўжалигидан бироз пул сўрасангиз?..

— Э, хотин, нималар деяпсан-а? Комилга кечагина, биринчи сентябрга туфли олиб берувдик-ку?

— Айтаяпману, йиртиб келибди, деб. Тўп тепадида, ярамас. Бунингизга ҳеч нарса чидамайди.

Фотиманинг ҳам туфлиси ҳали яп-янгидек, лекин тасмаси узилиб тушди. Иккала томони, тагин. Бу пойафзалчилар, барака топсину, «мендан кетгунча, эгасига етгунча» қабилда иш қилади шекилли?

— Хотин, хўжаликда пул йўқ. Борини ҳам теримчиларга бериб турибмиз. Ана хужрада яна бир қоп шунақа оёқ кийимлари ётибди, раянга олиб боргинда, ямоқчига тузаттир. Сенларга юз марта айтганман, хитойни молини олма, матах эмас деб. Мана ахволи...

Жамол ака шундай деди-ю юзига фотиҳа тортиб, далага чиқиб кетди. Ҳосият опа болаларига нонушта тайёрлашга киришиб кетди. Ҳаммаларини бирин-сирин уйғотиб, чой ичирди. Мактабларига жўнатди. Сўнг у ер, бу ерни йиғиштиргандек бўлди. Бироз қўли бўшаган эди, эри айтган ишни бажариш мақсадида хужрага кирди. Қалашиб ётган оёқ кийимларини ажратиб, ярайдиганларини сумкага солди. Эшикни юзига ёпди-ю ту-

Азиз болажонлар! Ҳаммангиз Ўзбекистон Радиосининг «Маориф ва тарбия» бош муҳарририяти томонидан эфирга чиқади-ган «Маърифат истар кўнгил» деб номланган мунозарали ва айни чоқда қизқарли эшиттиришни доимий равишда тинглаб борсангиз керак-а? Ҳойнаҳой шу эшиттиришнинг муаллифи Абдурашид Исроиловнинг номи ҳам сизга яхши таниш бўлса ажаб эмас, чунки болажон журналист акангиз Абдурашид Исроилов мана қарийб ўттиз йилдирки сизлар учун ижод қилиб келадилар. У кишининг «Алдагани бола яхши», «Унутилган қишлоқдаги унутилган мактаб», «Қишлоқда туғилиш айбми?», деб номланган бир қатор мақола ва бадиий ижод наъмуналари кўпчилигининг китоб жавонингизни безаб турган бўлиши ҳам эҳтимолдан ҳоли эмас. Келинг, қадрли болажонлар, яхши-

Маърифат истар кўнгил

си таништирув айёмини қисқа қилайлик-да навбатни Абдурашид акангизнинг ўзларига берайлик.

Куйида эътиборингизга ҳавола қилаётганимиз Абдурашид Исроиловнинг қаламига мансуб ҳикояда сиз азиз болажонлар ҳаёти қаламга олинган. Хуллас сизнинг хизматингизга «қамишдан бел боғлаб» ҳамиша тайёр турадиган бу ижодкор акангиз қизгин ижодий фаолият ва изланиш қучоғида тиним билмай ўзларини илҳом тўла қалбларини ҳам, ўзгаларни ҳам маърифат салтанатининг жавоҳирот уммони сари фидойиларча етаклаб бормоқдалар.

Азиз болажонлар, мутолаа давомида сизларни ижоднинг ва ижодкор қалбининг ёруғ ҳайрати асло тарк этмасин.

Абдурашид ИСРОИЛОВ

(воқеий ҳикоя, «Бозор ва болалар» туркумидан).

ОТАНГА БЎЛМАГИЛ АРЗАНДА, БАНДИ. БАНДИДАН ЧИҚИБ, БЎЛ ХУНАР ФАРЗАНДИ. Абдурахмон Жомий.

ман марказига томон йўл олди. Марказдан фиғони фалакка кўтарилиб қайтди. Ямоқчи ҳар бир оёқ кийимини таъмирлашга фалон пул сўраган эди-да. Ҳосият опанинг бунча пули йўқ эди. Натижа шу бўлдики — олиб борган оёқ кийимларининг ярмини қайтиб олиб келди. Устага фақат зарурларини қолдириб келган эди. Кечкурун ҳуфтондан оққанда Жамол ака уйга кириб келди:

— Ассалому алайкум, отаси, чарчамадингизми? Овқатингизни олиб келайми?

— Қорним яхши, биргата овқат қилдик...

Ҳосият опа бўлган воқеани эрига сўзлаб берди. Жамол ака бир жилмайдида:

— Сен нима деб ўйловдинг? Ямоқчилик энг керакли ва тушуми яхши касб. Бироқ бунчалар ноинсоф бўлиш ҳам яхшимас. Менга қара, мана шу катта ўғлингиз Зикир ямоқчига шогирт қилиб берсакчи? Қишлоғимизда тугул яқин орада на ямоқчи, на этикдўз бор. На ко-

сибни топасан.

— Қайдам, отаси, ўғлингиз нима деркин?

— Чақир буёққа. уни ўзим кўндираман. Анча тушунадиган бўлиб қолган, кўнади.

— Салимжон, ўғлим-эй, буёққа чиққин, отанг чақираяпдилар.

Ичкаридан катта ўғил Салимжон чиқиб келди ва хонтахта ёнига келиб ўтирди:

— Ассалому алайкум, ота. Чарчамадингизми?

— Ваалайкум ассалом. Болам ўқишларинг яхшими?

— Ота, қанақа ўқиш, мактабимиз ёпилган, ҳамма пахтадаку.

— Ҳа-я, Салимжон, ўғлим гап бундай, сен олдин сўзимизга яхшилаб қулоқ сол. Ўқишни хохламадинг. Биз зўрлаганимиз йўқ. «Тест»идан ўтолмадинг, ўнингига аранг илиндинг. Энди ўзингни қийнамасдан бирор хунарга ўргансанг, қандай бўларкин-а?

— Майли ота, ўзим ҳам шуни ўйлаб юрган эдим. Устачиликми?

— Сени Зикир амакига шогирт қилиб бермоқчиман...

— Э-э-э, ота нималар деяпсиз? Болаларга масҳара бўламанку. Ҳамма мени «ямоқчи» деб устимдан қилиб юришини хоҳлайсизми? Уяламан-эй...

— Болам, касб-хунарни яхши, ёмони бўлмайди. Ақли бор одам тирикчиликдан уялмайди. Ўртоқларинг эса ҳали гўр, уларнинг гапига парво қилма. Мухими инсоф билан, ҳалол луқма топиб ейишда.

— Ота, сиз билмайсиз, ундан кейин Зикир амакининг жаҳли ёмон. Сал нарсанга ўғлини ҳам уришиб ташлайди. Мен у одамдан қўрқаман, жуда жаҳлдор.

— Сен ноҳақсан болам. Биз у киши билан бирга ўсиб, бирга катта бўлганмиз. Кейин улар бошқа қишлоққа кўчиб кетишган, мен яхши биламан, ўзи жуда ёввош одам. Кўринишдан шунақа холос. Ўғлини эса яхши бўлсин, одам бўлсин деб қийиди. Қолаверса бу касб ўлмайди, савобли касб. Негаки асосан ўзига тўқ бўлмаган, кўп болалик, меҳнат билан қора қозон қайнатади-

ганлар оёқ кийимларини таъмирлатади. Бойлар эса қимматини кияди. Эскирса ташлаб ҳам юбораверади. Сидқидилдан, ҳалол ишласанг, рўзгорингни бут қиладиган касб бу. Мен ўзим ҳаммасига етказа олмаёпман, кўриб турибсан. Рўзгорга ҳам қарашиб юборардинг. Ўртоқларинг ҳазил-мазах қилса эътибор берма гапириб-гапириб тушиниб қолишади. Ҳали ҳаваслари ҳам келади. Қишлоғимиздан этикдўз чиқса ёмонми?...

Салимжон мақсадни тушуниб етди. Қўшни қишлоқдаги отасининг қадрдон дўсти Зикир ямоқчига беш ой шогиртлик қилди.

Нафақат ямоқчиликни балки оёқ кийим тиқишни, этик биқишни ва кўнжлашни ўргатиб олди. Отаси айтганлари рост экан, кўринишдан баджаҳл кўринсада Зикир акаки раҳмдил, мулоий одам экан. Хунарни ҳам астойдил ўргатди. Беш ой де-

ганда Салимжонни уста қилиб чиқарди. Бир куни ота-она миннатдор бўлиб. Зикир амакини уйларига чақириб, меҳмон қилишди. Тўн кийдириб, ўғиллари, яъни шогиртга дуо сўрадилар. Уста дуо қилдилар, шогиртига оқ фотиҳа берилди...

Лекин ҳали бу билан иш битмаган эди. Энди Салимга асбоб-ускуна бир ихчам, қулай хона керак эди:

— Ўғлим, сен менга керакли асбобларингни номларини битта қоғозга ёзиб бер. Эрта-индин Тошкентга бирор кимса борадиган бўлиб қолса, олдириб келтираман. Сен бўлса укаларингни ёнингга олиб, хўванави пастдаги хужрани бўшатиб тозалагин. У ёқ, бу ёғини шуваб, ўзинга устахона қилиб олгин, хўпми?..

Қишлоқдан ҳеч кимни имкони бўлиб, Тошкентга боролмаганидан кейин Жамол ака ўзи мажбур бўлди. Тошкент бозорларини обдон кездиди. Шунга яраша ўғлига керакли ҳамма нарсаларни қидириб топди. Таг-темир, елим, турли михлар, миср ип, мўм, турли мойлар, оёқ кийим қолиплари, дейсизми хуллас ҳамма нарсани топиб, олиб келиб берди. Салимжон эса бошланишдан ўз уйидаги пойафзалларни бир чиройли қилиб таъмирлаб берди. Укалари, ота-она хурсанд. Кейин хабар топган кўшнилари, йиртиқ-ямоқ оёқ кийимларини кўтариб чиқабошлашди. Арзимаган вақт ичида бутун қишлоқ аҳли ён атрофдаги кўшни қишлоқ кишилари ҳам пойафзалларини Салимга олиб келиб, таъмирлатадиган бўлишди. Одамлар туман марказига вақт ва йўлкира сарфлаб бориб, беш кўлини барабар оғзига тикадиган ямоқчига бормасдан, инсофли, ўз ишини яхши биладиган Салимга келишарди. Салимжон энди кечаги ёш бола эмас «Салим ямоқчи» бўлиб қолган эди...

Бу ширингина чучуктил кичкинтой Тошкентдаги ҳаммага маълуми машхур эски шаҳарнинг 461— сонли боғчасида энг эркатой ва билагон тарбияланувчидир.

У билан суҳбатлашсангиз ҳеч қачон зерикмайсиз. Балки унинг бошингизга кетма—кет дўлдек ёғдирадиган саволларидан эсанкираб қолишингиз мумкин.

Ха—ҳа. Саволлар шунақанг кўп ва ранг—барангки, «Ойи оғли олиб беринг» мазмунида. Жавоб тополмай қийналсангиз биздан ўпқаланманг. Қаҳрамонимиз катта бўлса, албатта Англиянинг элчиси бўлмоқчи. Ундан бошқасига кўндираман деб уриниб ҳам кўрманг. Барибир овора бўласиз. Бу Шохдил дегани юрган йўлидан, айтган гапидан бир қадам ҳам орқага чекинмайдиган; қатъиятли ва қаҳри қаттиқ йигитча ҳар қандай шароитда ҳам барибир сизни мот қилиб «ўз мақсади сари дадил интилади». Таништирув муддати жуда узок чўзилиб зерикиб қолдингиз шекилли, энди суҳбатга қулоқ тутинг.

— Хўш, Шохвой, элчи бўлиш учун нималар қилиш керак?

— Ҳар кун сўрайверасиз—а, шу гапни. Эшитинг, энди бошқа сўраманг, хўпми?

Биринчидан, аяни ҳеч қачон хафа қилмаслик керак. Аясини хафа қилган бола ҳеч қачон элчи бўлмайди.

Иккинчидан, шеър айтишни, санашни, эртакларни яхши билиш керак.

Учинчидан, ширинликларни, вафли, тик—такларни кўп емаслик керак. Бўлмаса элчининг томоғи оғриб, телевизорга чиқиб гапиролмай қолади—ку. Бундан ташқари элчи Самолёт ҳайдашни ҳам ўрганиши керак. Чунки Элчининг самолёти бўлади—ку. Ўзи ҳайдамаса, ким

ШОХДИЛ

ҳайдайди?

Тўртинчидан, ҳаммага салом бериб одобли бўлиб юриши керак, бўлмаса одамлар бу элчининг эси паст экан, деб кулишади—ку, устидан. Яна роса ақлли бўлиши керак. Билдингизми, энди. Тезроқ юринг. Уйга бораёйлик. Бугун Соҳибжамол опам инглизча шеър ўргатдилар. Ўшани аямга айтиб бераман. Сизга айтмайман. Хафа бўлдим сиздан. Ўзингиз кеча мени «кичкина» деб қақирдингиз—ку.

— Шохдил Ватан нима? Сен Ватан деганда қаерни тушунасан?

— Айтақол, эркалаб сўрайман ундан. У билан ярашиб олмақ учун.

— Ватанми? Ватан бу аям, бобожим, уйимиз, боғча опам, Маъмура оғим, ўртоқларим. Ёрқин, Рустам, Мадина, Дилноза, Зоҳир ўзим ва ҳамма киши.

— Биз қаерда яшаймиз Шохчик?

— Эй, сиз ҳали шуни ҳам

болалар.

— Ойда тортиш кучи Ердигидан олти барабар кам. Манови ташиётган юкимиз ҳам олти марта енгил бўлиб қоларди—да!

«ЎЗИМ ТУШОЛМАЯПМАН»

Мактабнинг боғида пишиб етилган олча дарахти бор эди. Бир куни болалар дарахтга чиқиб, олча ея бошлашди. Шунда мактаб қоровули келаётганини кўришиб ҳаммалари тушиб қочишди. Дарахтда бир ёш болача қолди. Етиб келган қоровул ундан сўради:

— Нега сен тушмадинг?

Бола: — Ўзим тушолмаяпман, тушириб қўясиз деб, сизни кутиб ўтирибман.

«ТИПРАТИКАН СИНГАРИ БЎЛИБ ҚОЛСА»

Кўрқоқ Ашраф ўртоғи Ойбекка деди:

— Қанийди, менинг баданим типратикан сингари бўлиб қолсайди.

Ойбек: — Нимага?

Ашраф: — Чунки бирор бола мени урмоқчи бўлса, тиканимни санчиб олардим—да!

Кичкинтой

билмайсизми? Биз Тошкентда, Гангада яшаймиз.

— Хўш, Ганг ўзи нима дегани?

— Ганг бу — Ҳиндистондаги дарё. Ҳиндистон бу Англиянинг яқинидаги шаҳар.

— Шаҳармас. Мамлакат, давлат. Билмадингиз, Шохвой билмадингиз.

Хуллас шунақа. Савол—жавоблар билан уйга ҳам етиб келдик. Шохдилбек эса бугун ўрганган шеърини аяжонисига айтиб, бериш учун шошилиб лифтга чиқиб олди. Шохдил қаерда хато қилди? Бир ўйлаб кўринглар—а азиз кичкинтойлар.

Санобар тайёрлади.

«АШРАФНИНГ ЖАВОБИ»

Ўқитувчи: — «Тепди, теппайти, тепмоқчи», бу қайси замонни билдиради?

Ашраф: — Албатта футбол ўйнаётган пайт—да!

Дурдона ВАЛИХОНОВА,
Кўкон шаҳридаги 9-мактабнинг 8-синф ўқувчиси

Қулоғингга гапим бор

ДЎСТГА ЗОР БЎЛГАН КУНИМ...

Юлдуз Усмонованинг ушбу қўшиғини ҳар доим мазза қилиб эшитардим. Ўша вақтларда менинг ҳам энг яқин дўстим бор эди. У билан ҳар доим бирга бўлардик. Кинога ҳам, байрам сайилларига ҳам бирга борар эдик. Унинг исми Рушана эди. Биз Рушана билан 3-синфдан бери яқин дугона эдик. Бир-биримизни кига бориб дарс таёрлар, бирга ўйнар, ҳатто бир хил кийим киярдик. Лекин орадан йиллар ўтиб, Рушана ўзини қандайдир бошқача тутадиган, кибру-ҳавога берилиб кетган эди. Унинг отасининг ишлари юришиб кетгач, мен билан худди менсимагандек гаплашар, ҳар куни ҳар хил кийим киярди. Бир куни Рушананинг туғилган куни бўлди. У жуда ҳам ширинликни яхши кўрар эди. Мен катта торт со-

тиб олдим ва унинг туғилган кунига бордим. Стол атрофида синфдошларим ғала-ғовур қилиб ўтиришарди. Рушана эса уй ичида кўринмасди. Мен уни келишини кутиб турдим. Чунки у яхши кўрган тортни ўз қўлига бермоқчи эдим—да! Шу пайт ичкари уйдан Рушана чиқиб келди. Уни кўриб ҳамма ҳайрон қолди. У чиройли, шохона, оппоқ кўйлақда турарди. Ҳамма қарсак чалиб юборди. Мен унга кўлимдаги тортни узатдим. У ҳеч нарса демай, орқасига ўгирилиб кетди. Жуда ғалати бўлиб кетдим. Кундан кунга у мендан узоклашиб борар, менинг эса ундан кўнглим баттар совий бошлади. Хуллас, бизнинг дугоналигимизга совуқчилик тушди. У мен билан гаплашишни истамасди. Билмадим нега Рушана ўз-ўзидан ўзгариб қолди. Лекин мен ҳаётда яна аввалги Рушанани, ўша беғубор, самимий, уш-чақчақ Рушанани учратишни жуда-жуда хоҳлайман...

Лайло ЗОКИРОВА,
31-ўрта мактабнинг 9-синф ўқувчиси.

ҒОЛИБ КИМУ МАҒЛУБ КИМ?

Республика бўйича ЎЗДЖТУ қошидаги лицей ўқувчилари билан Шарқшунослик институтининг академ лицейи ўртасида тил беллашуви бўлиб ўтди.

Унда иккала лицей ўқувчилари билимга чанқокликларини ифода этишди. Улар барча тилларда сахна кўринишлари ижро этдилар ва...

Бизнинг лицей, яъни ЎЗДЖТУ қошидаги лицей ғолибликни кўлга киритди.

Лекин... Танлов натижалари республика ойнаи жаҳони орқали эълон қилиниб, биздан мағлуб бўлган лицейни ғолиб деб айтилди. Буни қандай тушуниш керак?

Эльвира ОТАМУРОВА,
ЎЗДЖТУ қошидаги
106-гуруҳ ўқувчиси

«ТОМОҚНИНГ ДАРСГА АЛОҚАСИ»

Ўқитувчи:

— Ашраф, сен нега уй вазифасини бажармадинг?

Ўқувчи:

— Опамнинг томоғи оғриб қолувди.

— Опамнинг томоғи оғриган бўлса, бунинг вазифага нима дахли бор?

Ўқувчи:

— Опам уй вазифасининг жавобини айтиб турардилар, мен ёзиб олардим—да!

ОЙДА БЎЛИБ ҚОЛСАК

Болалар юк ташишарди. Ёрқин уф тортиб деди:

— Қани энди, ҳозир ҳаммамиз ойда бўлиб қолсак, зўр бўларди—да.

— Нега бунақа деяпсан?

— ҳайрон бўлиб сўрашди

ТОНГ ЮЛДУЗИ Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТЕУОТ КЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:

Йўлдош САИДЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора ЙЎЛДОШЕВА, Ҳотам АБДУРАИМОВ, Дадахон ЁҚУБОВ, Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ, Мукаррама МУРОДОВА, Мирзаўлат ТОШПЎЛАТОВ, Музаффар ПИРМАТОВ, Баҳодир ТОҒАЕВ, Равшан ҚАМБАРОВ.

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табак. Буюртма — Г-0279. 43.351 нусхада босилди. Қоғоз бичими — А-3. Босишга топшириш вақти 19.00. Топширилди — 19.30

• Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
• Манзилимиз: 700129, Тошкент шаҳри,
• Навоий кўчаси, 30 уй.
• Нашр кўрсаткичи: № 64563
• Телефон:
• 144-22-64
• 136-54-21

